საქართველოს სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტია

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

პარასკევი, 26 სექტემბერი, 1919 წ.

ერთობა

ფასი 2 მანეთი

გაზეთი ღირს 1 თვით 50 მანეთი, ცალკე ნომერი ყველგან 2 მანეთი, განცხადების ფასი, როგორც პირველ გვერდზე, ისე მეოთხეზე, პეტიტის სტრიქონი 3 მანეთი. საჰქლოვიარო განცხადება ჩვეულებრივი ზომისა 60 მანეთი. ნისია განცხადებები არ დაიბეჭდება. რედაქც. და კანტორის ადრესი: რუსთაველის პრ. № 24.

ტელეფონი 16—62.

№ 218 — ორგანო საქართველოს სოციალ-დემოკრატიულ მუშათა ორგანიზაციებისა — № 218

მეუღლე ნინა ალექსანდრეს ასული მიქელაძისა, მშობლები: სოფიო კონსტანტინეს ასული და ალექსანდრე ნიკოას ძე ძმა კოწია, და მარიამ მიქელაძეები აუწყებენ ნათესავთ, მეგობართ და ნაცნობთ, რომ 28 ენკენისთვეს (ახ. სტ.) დღით კვირას დილის 11 საათზე ს. კულაშის ჯვარცმის ეკლესიაზე გადახდილი იქნება ნახევარი წლის წირვა და პანაშვიდი ექიმ

ვალერიანე (ხიტუ) ალექს. ძის მიქელაძის

სულის მოსახსენებლათ.

ქვრივი ნადია ივანეს ასული შვილებით: გიორგი, ვალიკო და დათო, დედა ბლათი, დები: ეფროსინე თუთბერიძისა, მართა, პასიკო და ვალერია და ძმა ლავრენტი წურქავები, დისწული გრიშა თუთბერიძე, აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ, რომ შაბათს 27 ენკენისთვეს, ქ. ფოთის ადგილობრივ სასაფლაოზე, შვიდი წლის შესრულების გამო გარდახდილ იქნება წირვა და პანაშვიდი

ალექსანდრე პავლეს ძე წურქავას

სულის მოსახსენებლათ.

თფილისის ხელზე მოსამსახურეთა პროფესიონალური კავშირის გამგეობა დამწუხრებული აუწყებს კავშირის წევრებს გამგეობის წევრის

ეკატერინე დოლგოვის ასულის

უდროვოდ გარდაცვალებას, გამოსვენება მოხდება მიხეილ ტვერის ეკლესიიდან 27 სექტემბერს დილის 9 ს. პანაშვიდი დანიშნულია საღამოს 7 საათზე 26 ენკენისთვეს, ტარიელოვის ქუჩა № 3 თავის ბინაზე.

გამოსულია გასაყიდად

დ. თურდოსპირელის

„გაწყვეტილი ზღაპარი“

ფასი 5 მან.

წიგნების პარტიობით დაბარება შეიძლება ამ მისამართით: თფილისი, უბანი „ვაკე“, სახლი ლალიშვილისა. დ. ჩხეიძეს. (3—2)

კანონიერებისკენ

ჩვენი დღევანდელი პოლიტიკური ურთიერთობა რევოლიუციის წიაღიდან გამოვიდა. რევოლიუცია კი კანონის უარყოფაა, იგი ფაქტს ქმნის, რომელიც მხოლოდ შემდეგში დიდი შეჯახების და ბრძოლის შედეგით ხდება იურიდიულ ნორმათ, საყოველთაო სავალდებულო წესათ. თავისთავათ კი რევოლიუცია ამყარებს ფაქტიურ მდგომარეობას, რომელსაც ერთი ცნობს, მეორე არა, ერთი იცავს, მეორე ებრძვის. ერთი სიტყვით რევოლიუცია ძალთა მოუწესრიგებელი ჭიდილია; იგი თუ უფლებრივ ნორმებით არ შეიმოსა დაუსრულებელ ანარქიათ იქცევა. რევოლიუციური წესრიგის დაცვა შეიძლება მხოლოდ დროებით, ხანმოკლე დროში, მაგრამ არა მუდმივათ. საზოგადოებრივი ცხოვრება თხოულობს წესრიგს, რამე გარკვეულ სისტემას, რომელიც ყველასათვის ცნობილია და რომელსაც ყველა შეეგუება.

ძველი რეჟიმი იყო სისტემა—უვარგისი, ხალხის საზარალო, მაგრამ მაინც სისტემა. იგი დაემხო უვარგისობისათვის. დამხობის პროცესი არის პროცესი რევოლიუციის ხოლო რევოლიუცია თავდება ახალი სისტემით, ახალი წესრიგით, ახალი წყობილების დამკვიდრებით.

ამ რიგათ, აბუჩათ აგდებული კანონიერება ისევ თავის ძალაში შედის. წესრიგება, შეზღუდული საზოგადოებრივი ინტერესით, ისევ სავალდებულო ხასიათს იღებს. მაგრამ ახლა ეს არის წესიერება არა ერთი ვიწრო ჯგუფისათვის, არა ფეოდალებისა და ბურჟუაზიისთვის, არამედ ხალხისთვის, დემოკრატიისთვის, მუშათა კლასისთვის.

არის შემთხვევა, როცა ბურჟუაზიული კანონიერების დაცვაც კი დიდ რევოლიუციურ იარაღათ ხდება მუშათა კლასის ხელში. დემოკრატიული წესიერების დაცვა კი ყოველთვის დიდი რევოლიუციური მნიშვნელობისაა.

ამიტომ ჩვენ ვამბობთ: თუ დღემდე ძველი კანონის ფარგლები უნდა გვეგერღვია, და ამაში ვხედავდით რევოლიუციის ნიშანს, ხალხის დაცვას, დღეს კანონიერება, რევოლიუციის ნიადაგზე წარმოშობილი, უნდა დაცულ იქნეს, ამაშია ახალი რევოლიუციური მოვალეობა.

ბოლშევიზმი, რომელმაც ამ კანონიერებაზე ერთიანათ ხელი აიღო და ყველგან მართველთა თვითნებობა აქცია წესად, თვით ანარქიათ იქცა და რევოლიუციის მესაფლავე შეიქნა.

რევოლიუციის მონაპოვართა განმტკიცება, რომელიც დღეს ყველას ლოზუნგათ აქვს გადაქცეული, ხორციელდება მხოლოდ ახალი კანონიერების დაცვით.

მართალია, კანონიერების ფარგლებში ჩადგომა ბევრს არ ეპიტნავება. ბურჟუაზია და ძველი წესების მოტრფიალენი ცდილობენ ახალის დარღვევას, ე. ი. რევოლიუციონერობენ, მარა უარყოფითათ, ესე იგი არსებითად კანონის დარღვევით ქმნიან კონტრ-რევოლიუციას.

სამწუხაროდ უნდა აღინიშნოს, რომ ზოგიერთი დემოკრატი და წვრილი რევოლიუციონერიც ვერ შეეთვისა იმ აზრს, რომ კანონიერება მისთვის გამოსადეგია. წინანდელი შეხედულება კანონზე, როგორც ბასკილზე, რომელიც უნდა დამსხვრეულ იქნეს, მათ ახალ წყობილებაშიაც გადმოიტანეს. დროებითი შეხედულება—მუდმივ აბსოლიუტათ აქციეს, მეტაფიზიკურად განსჭვრიტეს და ახალ კანონიერებასაც უარყოფითათ დაუწყეს ცქერა.

ამით ესენიც უნებლიეთ რეაქციონერების ხელის შემწყობნი შეიქნენ, უმეტეს შემთხვევაში მაინც, მათ საბუთს აძლევენ კონტრ-რევოლიუციონური მისწრაფების გასამართლებლათ და ჩვენი დემოკრატიის რევოლიუციური კანონების დასარღვევათ.

და ამ მოვლენას უნდა ყურადღება მიექცეს. დაცვა კანონის, რომელიც ხალხის სახელით შემოიღო მისმა წარმომადგენლობამ, სავალდებულოა. მისი ამსრულებელი დღეს ნამდვილ რევოლიუციურ საქმეს აკეთებს, არსებითათ მომავლის ბედნიერებას ემსახურება, მისი დამრღვევი კი ან ნებსით, ან უნებლიეთ რევოლიუციას აფერხებს, ხალხის ინტერესების დაცვას წინ ეღობება. ახალი, დემოკრატიული წყობილება ნიშნავს დემოკრატიულ კანონიერებას ხოლო კანონის შეცვლისთვისაც იგი იძლევა კანონიერ გზას, საზოგადოებრივ საშუალებებს, და უარყოფს აჯანყებას, დარღვევას და სხვ. როგორც კანონის გამოცემისა, ისე მისი შეცვლისათვის ხალხის სურვილის გამოთქმა საკმარისია, გამოთქმა არჩევნების, ანუ სხვა წესიერი საშუალებით, რომელიც მიზანს აღწევს, მაგრამ ცხოვრებას არ ათორიაქებს.

ამაშია ღირსება დემოკრატიის. იგი თავისუფლათ განიცდის ცვალებადობას, ეგუება ძალთა განწყობილებას და ამისთვის არ მოითხოვს სისხლიან ომებს. მხოლოდ კონტრ-რევოლიუციას უნდა მისი დამსხვრევა. ამიტომ მხოლოდ კონტრ-რევოლიუცია დგება ამ წყობილებაში რევოლიუციურ ნიადაგზე, როგორც ხონის ჩარჩი ვაჭრები შედგენ ამ რამდენიმე ხნის წინეთ.

დემოკრატიას დღეს ბრძოლის ახალი მეთოდები აქვს, უფრო მიზანშეწონილი და კანონიერების ფარგალში სავსებით მოსათავსებელი. მათი შემწეობით იგი არა უფრო იოლათ გაიკაფავს გზას ბედნიერ მომავლისაკენ და დაასამარებს კონტრ-რევოლიუციის ყველა მახინაციებს.

პრესა

გაზეთები თავის აზრს გამოსთქვამენ იმ მტრულ პოზიციის გამო, რომელიც ამ ბოლო დროს დაიჭირა ინგლისელების მიმართ „დაშნაკცუთ უნმა“. „ს. ბ. საქმე“ დაცინვით ახასიათებს ამ პარტიის პოლიტიკას:

„სომხურმა პრესამ მთელი ქვეყანა მოსდო ჭორებით თითქოს ქართველებს მიზნათ ჰქონდათ სომხის ერის დაღუპვა და ამ მიზნით შეედგინათ ჯოჯოხეთური გეგმა ამოწყვეტისა აზერბეიჯანსა და ოსმალეთთან(?) ერთად. მაგრამ ეხლა ამ ჯოჯოხეთური გეგმის მონაწილედ ინგლისიც გამხდარა, თვით ამერიკელი ჰასკელიც კი! სომხური პრესა ცდილობს დაამტკიცოს, რომ ინგლისის გენერლები ტომსონი, უოკერი, კორი და ბიჩი, ინგლისის მთავრობის დავალებით, აწარმოებდნენ მოლაპარაკებას დამოუკიდებელი ადერბეიჯანის შესაქმნელად ინგლისის პროტექტორატის ქვეშ“.

გაზეთი სრულიად სამართლიანად აღნიშნავს, რომ იმ უბედურებაში, რომელიც სომხეთს თავს დატყდა, უპიველესად „დაშნაკცუთიუნია“ დამნაშავე.

„მას ჰგონია, რომ შეუძლიან ყოველივე კავშირი გასწყვიტოს თავის მეზობელთან, არავითარი ანგარიში არ გაუწიოს არც საქართველოსა და აზერბეიჯანს, არც ინგლისის ინტერესებს და ამნაირი საშუალებით განამტკიცოს თავისი დამოუკიდებლობა და თავისუფლება. ამნაირი გზით თავისი ერი მხოლოდ პოლიტიკურ ბეცებს შეუძლიანთ წაიყვანონ. ჩვენვე აკი ვხედავთ ამ პოლიტიკური სიბეცის შედეგებს, სომხეთი ჯერ საქართველოსა და აზერბეიჯანს ჩამოშორდა და ეხლა ინგლისს აბეზღებს ევროპასთან“.

* * *

იმავ საგანს ეხება გაზ. „ობნოვლენიე“, რომელიც ამბობს, რომ დაშნაკცაკანების ვერაგულ პოლიტიკას სწორედ ის ნაყოფი უნდა მოეტანა, რაზედაც დღეს დაშნაკელები ჩივიან.

„აშხატავორი“ ვერ მიხვედრილა, რომ სომეხ ხალხის იზოლიაციის, გამოცალკევების პოლიტიკა თავიდანვე დაღუპვის გზაზე აყენებდა ამ ხალხს. ეს პოლიტიკა იყო მიზეზი გაუთავებელ შუღლისა ამიერ კავკასიის რესპუბლიკათა შორის ამ პოლიტიკის წყალობით ამიერ კავკასიის სახელმწიფოთა კონფერენცია „სალაყბოდ“ გადაიქცა. სომხების ხელმძღვანელ წრეების პოლიტიკის წყალობით განაწამები ქვეყანა სისხლით მოირწყო, მან მიიყვანა დაღუპვის პირად რესპუბლიკა რომელსაც შეეძლო არსებობა“.

საქართველოს საერთაშორისო მდგომარეობა

(მოხსენება ე. გეგეჭკორისა სახალხო გვარდიის ყრილობაზე)

ამხანაგებო! საგანი ჩემი მოხსენებისა გახლავთ საერთაშორისო მდგომარეობა ჩვენი რესპუბლიკისა. უნდა მოგახსენოთ, რომ თუ რომელიმე ჩვენ ორგანიზაციას აქვს უფლება მოსთხოვოს მთავრობას ანგარიში ჩვენი საერთო პოლიტიკის შესახებ, თამამათ შეიძლება ითქვას, რომ თავდაპირველათ ასეთი უფლება აქვს სწორეთ იმ წრეს დემოკრატიისა, რომლის მეოხებით ჩვენი რესპუბლიკა ფეხზე დგას. გადაჭარბებული არ იქნება, თუ ვიტყვი, რომ მთელი ტვირთი მუშაობისა ამ ჯოჯოხეთურ პირობებში აწვა სახალხო გვარდიას, იგი იცავდა და იცავს იმ თავისუფლებას, რომლითაც ვსარგებლობთ. ამიტომ ცხადია, რომ სახ. გვარდიის ყრილობას აქვს უფლება, როგორც მორალური, ისე პოლიტიკური, მოსთხოვოს მთავრობას, თუ რამდენათ შეასრულა მან დანაპირები, როგორი იყო მისი ურთიერთობა სხვა სახელმწიფოებთან და რამდენათ შეიძლო მან დასახული მიზნის ცხოვრებაში გატარება.

უნდა ავღნიშნო, რომ მე შორსა ვარ იმ აზრიდან, რომ ყოველი ნაბიჯები, ჩვენ მიერ გადადგმული, დავიცვა და ვაღიარო, რომ ის, რაც ჩვენ ჩავიდინეთ, იყო სწორედ ის, რაც დემოკრატიულ მთავრობას უნდა გაეკეთებინა. ამის მტკიცება ზედმეტი იქნება, თუ ჩვენ სახეში მივიღებთ, რომ საქართველო ერთი მცირედი ნაწილია საერთაშორისო დემოკრატიის. ეს უმნიშვნელო ძალაა. ფეხბურთელა ზღვის საერთო ტალღებში. საკითხი ასე უნდა დაისვას: ჰქონდა თუ არა მთავრობას საერთო დემოკრატიულ-სოციალისტური ხაზი? თუ ასე დავსვამთ საკითხს, მე გეტყვით, რომ მთავრობას ჩვენი ხალხის და ერთა სოლიდარობის წინაშე არავითარი დანაშაული არ ჩაუდენია.

რა უნდა დაეცვა მთავრობას? ჩვენი დევიზი მუდამ იყო და არის: ძირს ომი, გაუმარჯოს ერთა სოლიდარობას. ამიტომ მთავრობა მუდამ ცდილობდა აეცილებია შეტაკებები მეზობელ ხალხთა შორის და მოესპო საშუალება სხვების ჩვენთან შეტაკებისა. მას შემდეგ, რაც ჩვენ მოვწყდით ევროპასა და რუსეთს და დავრჩით ამიერ კავკასიის ფარგლებში, ჩვენი ურთიერთობა სხვა ერებთან უნდა განსაზღვრულიყო ადერბეიჯანსა და სომხეთთან დამოკიდებულებით. უკანასკნელ ... ერთი საშინელი მომენტი—ომი. ორი ათასი წელიწადი ამ ხალხებს მშვიდობიანად უცხოვრია და სწორედ მაშინ, როცა ჩვენ დემოკრატიული მთავრობა გვყავს, მოხდა ომი. ეს გულშემზარავი ფაქტია თუ თქვენ პირობებს ანგარიშს არ გაუწევთ, ზერელედ შეხედავთ საკითხს —იტყვით მთავრობა ნდობის ღირსი არაა. მაგრამ ეს არ იქნება ობიექტიური ანალიზი, თქვენ სახეში უნდა მიიღოთ ყველაფერი, რაც დაკავშირებულია ამ ფაქტთან. ჩვენი ენერგია და მთელი ძალღონე იქით იყო მიმართული, რომ ძმობა და ერთობა გვქონოდა, მაგრამ დეკემბერში 1918 წლისა ჩვენ შეტაკება მოგვიხდა. რამ გამოიწვია ეს ომი? შეეცადა თუ არა თქვენი მთავრობა ეს ომი თავიდან აეცილებინა? საქართველოს მთავრობამ ყველა საშუალება იხმარა და ამოსწურა, რომ ომი არ მომხდარიყო. ამ ერთი წლის წინად, როცა საერთაშორისო მდგომარეობა ძირიანად შეიცვალა და გაიმარჯვა ანტანტამ, ამ დროს საქართველოს მთავრობამ გადასდგა ისეთი ნაბიჯი, რომ თუ კი მას მეზობლები დაეხმარებოდნენ, აგვეცილდებოდა კონფლიქტი მთავრობამ მიმართა მეზობლებს სადაო საკითხებში მოვრიგებულიყავით და თუ ვერ მოვრიგდებოდით, კითხვები არბიტრაჟით გადაწყვეტილიყო მაგრამ ეს ჩვენი ხმა, საუბედუროდ, სომხეთის მთავრობამ, რომელსაც მეთაურობს პარტია დაშნაკელებისა, დასტოვა „ხმად მღაღადებლისა უდაბნოსა შინა“. კონფერენცია არ იქნა მოწვეული.

ამ დროს შემოვიდნენ ჩვენში ინგლისელები და უთანხმოებამ ჩვენსა და სომხეთს შორის მწვავე ხასიათი მიიღო. აქ შეთანხმების სახელმწიფოების წარმომადგენლები ჩვენ მოგვევლინენ, როგორც უცოდინარნი ჩვენი ვითარებისა. მათ ჩვენზე ისეთი ინფორმაცია ჰქონდათ, თითქოს საქართველოს დემოკრატია ყოფილიყვეს მოღალატე, თითქოს ის მიჰკედლებოდა გერმანიასა და საათრეთს და აწარმოებდეს ანტანტის საწინააღმდეგო პოლიტიკას. თუ გაითვალისწინებთ ამ მომენტს, ადვილათ გაიგებთ, თუ რად გამწვავდა ასე მდგომარეობა ჩვენს შორის მოკავშირეთა აქ შემოსვლის დროს. ჩვენი პოლიტიკა დამყარებულია მარტივ დებულებაზე: ჩვენ გვინდა მთელი ხალხის, მთელი დემოკრატიის შეკავშირება და დარაზმვა ერთი დროშის ქვეშ და მისი დაახლოვება მეზობლებთან. მეორე პოლიტიკა—პოლიტიკა დაშნაკელებისა—ამის დიამეტრალურად საწინააღმდეგოა. პირიქით, ის არ ეყრდნობა თვისი ხალხის ორგანიზაციას, მის მოწყობას, ის იმედებს ამყარებს გარეშე ძალებთან კომბინაციებზე—ეს პოლიტიკა საკუთარ დემოკრატიას არ აკავშირებს. ამ გზით მიდიოდა და მიდის სომხეთის მთავრობა. და როდესაც ეს ორი ერთმანეთის მოწინააღმდეგე პოლიტიკა ერთმანეთს დაეჯახა, მათი მორიგება შეუძლებელი დარჩა. და ამან გამოიწვია ის, რაც მოხდა: სომხეთ-საქართველოს ომი. მაგრამ საქართველოს დემოკრატია იმდენად ცხოველმყოფელი გამოდგა, რომ მან გამოცდა დაიჭირა და აიცდინა ქვეყანას განადგურება. როცა ყველასათვის აშკარა შეიქნა, რომ ჩვენი გატეხა არ შეიძლებოდა, ჩამოვარდა ზავიც. ამის შემდეგაც საქართველოს მთავრობა მიდიოდა იმ გზით, რომ აღედგინა სოლიდარობა. ჩვენ კიდევ მივმართეთ სომხეთის მთავრობას კონფერენციაზე მოსულიყო. დაშნაკელთა პარტია იძულებული გახდა ანგარიში გაეწია შექმნილ მდგომარეობისთვის და მაისში მოვიწვიეთ კონფერენცია. ამ კონფერენციის ოქმები გამოქვეყნებული იყო პრესაში. საიდუმლო პოლიტიკას ჩვენ არ ვაწარმოებთ ჩვენ გვინდოდა კონფერენციაზე ჩამოვვეგდო ის სოლიდარობა, რომელიც აუცილებლივ საჭიროა ამიერკავკასიის პოლიტიკური და კულტურულ-ეკონომიური განვითარებისთვის. მაგრამ ჩვენ გვიხდებოდა საშინელ მდგომარეობაში მუშაობა.

დაშნაკელებს ძველი პოლიტიკა არ შეეცვალათ: ისინი აშკარად ამბობდნენ კონფერენციაზე: ჩვენ აქ ვერაფერს გადავწყვეტთ, ეს საკითხები პარიზში უნდა გადასწყდესო. ტერიტორიალური განძჯვის საგანია პარიზის კონფერენციის და აქ რა უფლება გვაქვს მისი გადაწყვეტისაო. ნურავინ იტყვის, თითქოს მათ აინტერესებდეთ პარიზის კონფერენციის ავტორიტეტის დაცვა: მათ უნდოდათ თავის მიზნის მიღწევა. მათ ეგონათ, პარიზი მათ დაუჭერდა მხარს და ასე გაიმარჯვებდნენ. მაგრამ მოხდა ის, რაზედაც ჩვენ არა ერთხელ მიგვითითებია დაშნაკელებისათვის მოხდა ის, რომ პარიზის კონფერენცია, რომელსაც ზავი უნდა დაემყარებინა სამყაროში, ნაკლებად ზრუნავდა ამიერ-კავკასიისათვის. ისინი თავისთვის ზრუნავენ, ალტრუიზმი, სიყვარულის გრძნობები მათ არ ამოქმედებთ. დაშნაკელების ამნაირმა ყალბმა შეხედულებამ მოგვიტანა ის ზიანი, რომლის შედეგებსაც ჩვენ და გალატაკებული სომხის ხალხი განვიცდით. ამ პოლიტიკის გამო, ამიერ კავკასიის კონფერენციამ ვერავითარი საკითხი ვერ გადასჭრა. სომხეთის დელეგატმა ტიგრანიანმა სულ მცირე და წვრილ საკითხების შესახებ გადაწყვეტილებასაც არ მოაწერა ხელი. ფაქტიურად კონფერენცია მოისპო.

თქვენ გახსოვთ, ამას რა მოჰყვა. თქვენ იცით, რომ დენიკინმა მოღალატე ხალილოვის შემწეობით მთის რესპუბლიკა დაიპყრო და დაღესტანიც დაიჭირა. მოსალოდნელ საფრთხის წინააღმდეგ ჩვენ მოკავშირე გვჭიროდა. აშკარაა, რომ რა გინდ კარგი ორგანიზაცია და შეკავშირება არ გვქონდეს, ჩვენ მაინც პატარა ერი ვართ და გამკლავება ჩვენთვის ძნელი იყო. (ბუდი) მთავრობა იქნებოდა ის, ვინც მოკავშირეს არ იპოვიდა დენიკინის რეაქციის წინააღმდეგ, რომელიც ფიზიკური განადგურებით გვემუქრებოდა. ჩვენ და ადერბეიჯანმა კავშირი შევკარით. ვინც გაეცნობა ამ ხელშეკრულებას, ის ნათლად დაინახავს, რომ მას არ აქვს აგრესიული ხასიათი; ის არის თავდაცვითი კავშირი, ის არის მიმართული მხოლოდ მას წინააღმდეგ, ვინც მოისურვებს ჩვენი თავისუფლებისა და რესპუბლიკის მოსპობას. დღესაც ჩვენ ვცდილობთ დავამყაროთ ძმური ურთიერთობა და ეხლაც ხდება სხდომები სომხეთ საქართველოს კონფერენციისა. ჩვენ შეთანხმება გვსურს და არავითარი საკითხი არ იწვევს უთანხმოებას, გარდა ტერიტორიალური გადამიჯვნისა. საკმარისია კეთილსინდისიერად მოინდომოს ორივე მხარემ დასადაო საკითხებს ამოვწურავთ. ჩვენ მივისწრაფით ამიერკავკასიის ერთა სოლიდრობისაკენ, რომელიც, ვიმეორებ, არის ერთად ერთი პირობა მათ კულტურულ, პოლიტიკურ და ეკონომიურ განვითარებისათვის.

თქვენ იცით, რომ ჩვენ ფრონტი გვაქვს დენიკინის წინააღმდეგ. მე არ შეუდგები ამის ისტორიას, ვიტყვი მხოლოდ, რომ ჩვენ გვეკავა სოჭის ოლქი, გვინდოდა იქ დარჩენა იქამდე, სანამ ჩვენ არ ვიქნებოდით იმ მხრიდან საბოლოოდ უზრუნველყოფილნი. ეს იცოდა ინგლისმაც. ჩვენ გვქონდა განცხადება ინგლისისაგან ოფიციალური ხასიათისა, რომ დენიკინს ებრძანა საქართველოს წინააღმდეგ აგრესიული ნაბიჯები არ გადაედგა. თქვენ იცით, ამას რა მოყვა. ჩვენ მოტყუებული დავრჩით. დენიკინმა შემოგვიტია და ჩვენ იძულებული ვიყავით ბზიბზე გადმოვსულიყავით. ჩვენი ჯარები 4 თვე იდგა იქ, სადაც არც ერთ ჯარს არც ერთი ქვეყნისა, გაჩერება არ შეეძლო. მაგრამ რესპუბლიკის სიყვარულმა და თავისუფლებისათვის ბრძოლისთვის გატაცებამ ეს გააკეთა. ბოლოს ჩვენ დავიკავეთ მეხადირი და ეხლა იქ ვართ გამაგრებული. აქაა უთანხმოება ჩვენსა და მოხალისეთა ჯარს შორის.

თქვენ წუხანდელ სხდომაზე ამხ. ნოე ჟორდანიამ გაგირკვიათ ის, თუ საით მივდივართ ჩვენ და რა არის ჩვენი გვარდიის დანიშნულება. თუ ჩვენ სადაოდ არ მიგვაჩნია ის, რომ ყოველივე ძალ ღონით უნდა დავიცვათ საქართველოს დამოუკიდებლობა, უნდა განვამტკიცოთ დემოკრატიზმი და ამ გზით შევიდეთ სოციალიზმის სამეფოში, თქვენ ადვილად მიხვდებით, თუ რა უსაფუძვლოა ის ლათაიები, რომლებსაც ჩვენზე ავრცელებენ ჩვენი მოწინააღმდეგენი. ასეთი ინსინუაციები ჩვენში მხოლოდ ღიმილს უნდა იწვევდეს. ჩვენ და დენიკინი—ეს ორი სულ სხვადასხვა ცნებებია. ჩვენ სულ სხვადასხვა ღმერთებს ვემსახურებით, მაგრამ მეორეს მხრივ, ჩვენ გრძნობებით არ უნდა ვიმოქმედოთ. დიდ ბოროტებას ჩავიდენდით ჩვენი ხალხის წინაშე, რომ დავისახოთ განუხორციელებელი მიზნები და იმის გაკეთება დავიწყოთ, რის გაკეთებასაც ვერ შევსძლებთ. ჩვენი ძალები არ უნდა დავფანტოთ—ობიექტიურად ჩვენ მაშინ კონტრ-რევოლიუციის საქმეს გავაკეთებთ. ყოველ შემთხვევაში და ყოველ პირობებში ბრძოლა შეუძლებელია. ჩვენ თავდაცვითი ბრძოლას ვაწარმოებთ და ამ მხრივ მაღლა გვიჭირავს ჩვენი დროშა. ჩვენ ვცდილობთ უნაყოფოდ სისხლი არ დაიღვაროს. თუ ჩვენ შეუტაკებლათ მივაღწევთ იმ მიზანს, რაც დაგვისახავს, ეს უნდა გამოვიყენოთ. ამას იმიტომ მოგახსენებთ, რომ აქ არის მოხალისეთა ჯარის წარმომადგენელი და თქვენ რაიმე გაუგებრობა არ დაგებადოთ. მე მასთან, მთავრობის დავალებით, რამოდენჯერმე მქონდა შეხვედრა. მე ამის გამო კონტრ-რევოლიუციონერს მეძახიან. მაგრამ მაგონდება ბრესტ ლიტოვსკი, მაგონდება ტროცკი. თუ ეს რეაქციონერობაა, როცა ჩვენ ველაპარაკებით გენ. დენიკინს, მაშინ იმ მოლაპარაკებას რაღა უნდა ვუწოდოთ? თქვენ უნდა განიხილოთ და დააფასოთ რა ნიადაგზე ვდგევართ მოლაპარაკების დროს, რას ვიცავთ, რა წინადადებას ვაძლევთ მოწინააღმდეგეთ. ჩვენ მათ შემდეგი მოთხოვნილება წარუდგინეთ: საქართველოს ჯარები უეჭველად უნდა დარჩნენ მეხადირზე, თუ ეს ასე დარჩა, ჩვენ არ შეუტევთ დენიკინს. და თუ აქ რამე არის კონტრ რევოლიუციური— თქვენ ეს უნდა სთქვათ და ჩვენ ხელს ავიღებთ მოლაპარაკებაზე. როცა ჩვენ საზღვრებზე ვრჩებით—ეს არაა ღალატი არც დემოკრატიზმის და არც სოციალიზმისა. ბარათოვისგან ჩვენ ჯერ გადაჭრილი პასუხი არ გვაქვს და თუ უარი მივიღეთ, მაშინ ყოველი ჩვენგანი თავის ალაგზე რჩება და ბრძოლის მოლოდინშია.

ეხლა გადავალ ჩემი მოხსენების მეორე ნაწილზე. ეს მოხსენება ნამდვილად გაგრძელებაა წუხანდელი მოხსენებისა. რას ვიცავთ ჩვენ—ეს აშკარაა: ჩვენ ვიცავთ საქართველოს დამოუკიდებლობას იარაღით ხელში აქ ჩვენ საზღვრებზე და აგრეთვე დიპლომატიის წესით, მოლაპარაკების საშუალებებით ევროპაში. ჩვენ ევროპაში გაგზავნილი გვყავს დელეგაცია ჩხეიძის მეთაურობით. ჩვენი მოთხოვნილება ეთანხმება დიდ პრინციპს ერთა თვითგამორკვევისა—ჩვენი მოთხოვნილებაა იცნონ საქართველოს დამოუკიდებლობა, რო-

დღეს

ბრემენში ნავთსადგურის მუშები და მეზღვაურები გაიფიცნენ. გაფიცვები ჩრდილოეთის ზღვის მიდამოებსაც მოედო.

ჰამბურგში გაფიცვები დაიწყო.

ტორნის ოლქში სახოფლო სამეურნეო მუშებმა გაფიცვა გამოაცხადეს.

საფრანგეთის მთავრობის რადიო იუწყება, რომ ამერიკაში და ინგლისში გაფიცვები დაიწყო.

ელზას-ლორენიდან 15,000 გერმანელ მუშას ასახლებენ. ადგილობრივი მუშები ამის წინააღმდეგი არიან და აცხადებენ, რომ მზად არიან პროტესტი საერთო გაფიცვით დაასრულონ.

მოკავშირე სახელმწიფოების დელეგატებმა ხელი მოაწერეს საერთაშორისო შეთანხმებას, რომელიც ეხება იარაღის და სამხედრო ქონების გაყიდვას.

გენერალ ფონ დერ ჰოლცის განცხადება, რომ ის არ დაემორჩილება საზავო კონფერენციას და არც დასცლის ბალტიის მხარეს, საზავო კონფერენციას ცუდ მდგომარეობაში აყენებს.

უმაღლესმა საბჭომ იმსჯელა ფიუმესა და ტეშენის შესახებ, სადაც დაინიშნა პლებისციტი, რომელიც სამი თვის შემდეგ უნდა მოხდეს.

პსკოვის, კურსკის, კიევის, ვორონეჟის, ცარიცინის და ბობრუისკის მიდამოებში ცხარე ბრძოლებია. სოფლები და ქალაქები ხელიდან ხელში გადადის.

აჯანყებულმა მთიელებმა აიღეს გროზნი და პეტროვსკი.

მელიც გამოაცხადა ჩვენმა ხალხმა და დაადასტურა მისმა უზენაესმა ორგანომ—დამფუძნებელმა კრებამ.

თქვენ იცით, რომ 4 წლის ომის შემდეგ დამარცხდა გერმანია, მაგრამ ამ ომის დროს დამარცხდა რუსეთიც, რომელიც გამარჯვებულთა კოალიციაში ირიცხებოდა. რუსეთის საკითხი ჯერ არაა გადაწყვეტილი და სხვადასხვა სახელმწიფოებსაც არა აქვთ მის შესახებ ერთი აზრი. საფრანგეთი დაინტერესებულია რუსეთის აღდგენით, რადგანაც იქ მისი მილიარდები არის დაბანდებული, მაგრამ ინგლისი ასეთ მიზანს არ ისახავს. მცირე აზიაში ორი დიდი სახელმწიფო იბრძოდა: ინგლისი და რუსეთი. ინგლისისთვის რუსეთი დიდი საფრთხე იყო და უნდოდა მის დასუსტება. ინგლისი მეტად დაინტერესებულია იმაში, თუ როგორ მოეწყობა ამიერ-კავკასია. რაც შეეხება ამერიკის, მისი ზრახვანი თითქოს გამორკვეული არაა. საბუთი ჩვენი არ ცნობისა ევროპას არა აქვს და ჩვენ იმედი გვაქვს, რომ ეს საკითხი ჩვენ წინააღმდეგ არ გადაწყდება. ამისთვის საჭიროა დრო, ცდა და მუშაობა. ინგლისელები, რომლებიც ამას წინად გავისტუმრეთ, ამბობდნენ, რომ საქართველოს დამოუკიდებლობა ფაქტი გახდება, თუ განაგრძობთ თქვენ მიერ დაწყებულ მუშაობას.

ჩვენი საერთო პოლიტიკა ევროპის მიმართ ასეთია: ჩვენ ევროპის დემოკრატიისკენ გვიჭირავს გეზი. ევროპის დემოკრატიაც ნელ-ნელა, მეთოდიურად გამარჯვებისაკენ მიდის და მისი სვლა გამარჯვებით დამთავრდება. სანამ ეს მოხდება, ჩვენ აქ უნდა დავირაზმნეთ, აქ ვაწარმოვოთ მუშაობა, გავატაროთ სოციალური რეფორმები და დავხვდეთ მომზადებული იმ მომენტს, როცა დარეკავს უკანასკნელი ჟამი არსებულ სოციალურ ურთიერთობის.

მე მწამს, რომ თუ საქართველოს სახალხო გვარდია, როგორც აქამდე იცავდა, ისე შემდეგშიც დაიცავს ჩვენს ქვეყანას, ჩვენი გამარჯვება უზრუნველყოფილია (მქუხარე ტაში).

უკანასკნელი ცნობები

პეტროვსკისა და გროზნის აღება.

მთიელთა მეჯლისმა თფილისში ცნობები მიიღო, რომ აჯანყებულ მთიელებს აუღიათ პეტროვსკი და გროზნი. ბრძოლა გრძელდება. კავკავს მოხალისენი სცლიან.

დაწვრილებითი ცნობები დერბენტის აღებისა.

სანამ ქალაქს აიღებდნენ, დიდი ბრძოლა იყო სასაფლაოსა და მის მიდამოებში. მოხალისეებმა, დაატყეს რა, რომ მათი საქმე ცუდად იყო, ძალით შეჰკრიბეს ადგილობრივი ებრაელები, სპარსელები და ძალითვე ჩაბეს ისინი მთიელებთან ბრძოლაში. როგორც საფიქრებელია, სწორედ ეს ნაწილი მიემხრო მერე მთიელებს და დერბენტი აღებულ იქნა. მოხალისენი ზღვაში გავიდნენ და ყუმბარებს უშენდნენ ქალაქს; ქალაქს ცეცხლი გაუჩნდა.

აჯანყება მთაში.

დაღესტნიდან მღელვარება გადადის ინგუშეთში, ყაბარდოსა და თერგის ოლქში. მოხალისენი დონის ფრონტიდან ხსნიან ყუბანის დივიზიას მთიელთა შეტევის მოსაგერიებლად. მოხალისენი სცდილობენ რუსი მცხოვრებლები და ყაზახები პროვოკაციით გადაჰკიდონ მთიელებს, მაგრამ პირველნი თანაგრძნობით ეკიდებიან აჯანყებას. ავრცელებენ ყალბ ხმებს, თითქოს დერბენტის აღების დროს ჩეჩნებს, რუსი მცხოვრებლები ამოეჟლიტოთ.

დეპეშები

(საქართველოს დეპეშათა სააგენტო 25 სექტემბერი.

ბოლშევიკური ცნობები.

მოსკოვი. ენკ. 24. პსკოვის რაიონში ოსტროვის დასავლეთით ჩვენმა ჯარმა ბრძოლით რამდენიმე სოფელი დაიჭირა. ბობრუისკის აღმოსავლეთით რამდენიმე სოფელი დავიჭირეთ კურსკის ჩრდილოეთ დასავლეთით 25 ვერსზე ბრძოლაა. სტარი ოსკოლის ჩრდილოეთით ჩვენმა ჯარმა ახალი პოზიციები დაიჭირა. ვორონეჟის რაიონში კოროტოიაკთან და კალაჩის აღმოსავლეთით მდ. ხოპრამდე ბრძოლაა. ჩვენი ჯარი უტევს სად. კოტლუბანის დასაჭერათ ბრძოლაა. პეტროვალოვსკის მიმართულებით ჩვენ მტერს ვავიწროვებთ, ხელში ჩავიგდეთ ტყვეები და წამოვიყვანეთ ტყვეები. ჩვენი ჯარი სად. ლებიაჟიეს უტევს მდ. ვაგაიზე ჩვენი შეტევა კარგათ მიდის. არალის ზღვაზე ჩვენ მტრის 2 გემი და სამი ბურით სავსე ნავი ხელში ჩავიგდეთ.

მოსკოვში ახალი კონტრ-რევოლიუციონური შეთქმულობის აღმოჩენა გვიჩვენებს, რომ დენიკინმა ძალით ვერ დაამარცხა წითელი ჯარი და ამიტომ ბნელ ძალებს მიმართა. ეხლა უკანასკნელი საშუალება, რომელსაც ეყრდნობა დენიკინი, ხელიდან გამოეცალა, ეხლა საბჭოთა მთავრობა აიძულებს დენიკინს დაიწყოს პირდაპირი ბრძოლა, რომელსაც ის დიდი ხანია გვერდს უვლიდა, რადგან საბოლოო დამარცხებას ხედავდა. კონტრ-რევოლიუცია, რომელიც ყოველთვის ფრონტზე მდგომარეობის გართულების გამო ზურგში ჩნდება, მოსკოვში უკვე დამარცხდა. ეხლა არაფერი არ შეუშლის ხელს რევოლიუციონური ფრონტის გამაგრებას. მტერი ზურგში დამარცხებულია, მაგრამ უფრო მტკიცე იქნება ჩვენი შეტევა ფრონტზე.

ლიონი, სექ. 24. ბრიუსელიდან იუწყებიან, რომ მიღებულია ზომები ბელგიაში მყოფ 10,000 გერმანიის სამხედრო ტყვეების გადმოსაყვანად. ბრემენში ნავთსადგურის მუშები და მეზღვაურები გაიფიცნენ. გაფიცვები ჩრდილოეთის ზღვის მიდამოებსაც მოედო ჰამბურგში გაფიცვები უკვე დაიწყო. ტორნის ოლქში სასოფლო სამეურნეო მუშებმა გაფიცვა გამოაცხადეს. საფრანგეთის მთავრობის რადიო იუწყება, რომ ამერიკაში და ინგლისში გაფიცვები დაიწყო პარიზის გაზეთი „ჰუმანიტე" იუწყება, რომ საფრანგეთის I სამხრეთ რუსეთში მყოფი პოლკი საშინელ მდგომარეობაშია და უარი განაცხადა ბოლშევიკებთან ბრძოლაზე.

სარატოვი. ენკ. 24 თეთრ გვარდიელთა გაზეთი „კუბანსკი კრაი" იუწყება: მწვანე არმია, რომელიც სტავროპოლის გუბერნიაში მოქმედებდა, ეხლა ყუბანის ოლქში გამოჩნდა, სადაც პატარა რაზმები რკინის გზის ხიდებს სწვამიან, ანგრევენ და ჯარის გადაყვანას ხელს უშლიან ვისელკის სტანიცაში, ტიხორეცკაიასთან ახლო, წითელმა ჯარმა ყველა ხიდები გაანადგურა და ყარაულები დახოცა. მატარებლებს აჯანყებულები ესვრიან. № ის არმიის შტაბი. ენკ 23. ზამოსტის რაიონში ინგლისში გაკეთებული დენიკინის ჯავშნიანი მატარებელი „ორიოლი" ხელში ჩავიგდეთ. პოლოცკის მიმართულებით 16 ზარბაზანი ჩაიგდეთ ხელში.

ნაუენი. ენკ. 24. სტრასბურგიდან იუწყებიან, რომ ელზას-ლორენის მუშები კრიტიკულ მდგომარეობაში არიან. საფრანგეთის მთავრობა ისწრაფვის ადგილობრივ ელზას-ლორენელები და გერმანელი მუშები, რომლებიც ელზას-ლორენში იმყოფებიან, ერთმანეთს დააშოროს, მაგრამ ამას წინააღმდეგობას უწევენ ადგილობრივი მუშები, რომლებიც გერმანიის 15000 მუშის გადასახლების წინააღმდეგი არიან. მუშათა მასა გადასახლების წინააღმდეგია და აცხადებს, რომ მზად არის პროტესტი საერთო გაფიცვით დაასრულოს.

ლიონი. ენკ. 24. მოკავშირე სახელმწიფოების დელეგატებმა ხელი მოაწერეს საერთაშორისო შეთანხმებას, რომელიც ეხება იარაღის და სამხედრო ქონების გაყიდვას. ამ შეთანხმებას მიზნად აქვს ხელი შეუშალოს ამ საქონლის გაყიდვას, რადგან შესაძლებელია, მათი გავრცელება საზოგადოებრივ წესრიგისთვის და სიმშვიდისთვის საშიში შეიქნეს.

ნაუენი. ენკენისთვის 24. ფინეთიდან იუწყებიან, რომ ინგლისის სადარაჯო გემმა 20 ენკენისთვეს ფინეთის ყურეში ფინეთის ტერიტორიალურ წყლებში დაიჭირა გემი „ესკილსტუნა". იმავე დროს ფინურ წყაროებიდან იუწყებიან, რომ ივნისის დასაწყისში 3 გემი, რომელიც პეტროგრადიდან შვეციაში მიდიოდა, ამგვარადვე დაიჭირეს ფინეთის ტერიტორიალურ წყლებში, მაგრამ შემდეგ განთავისუფლებულ იქნენ.

პარიზი. ენკ. 24. „ჟურნალ დე-დება" შეხვდავს თავის თანამშრომლის საუბარს სულთან მაჰმედ VI თან. სულთანი [illegible], რომ ოსმალეთი ომში ჩაითრია რამდენიმე ბოროტ-[illegible]ელმა. ის აცხადებს, რომ ოსმალეთის არა მუსულმან მცხოვრებლებს შესაძლებელი გარანტია ექნებათ. რაც შეეხება ანატოლიას, სადაც მოეწყო ბრბო, რომელიც ხელს უშლის როგორც მოკავშირეთა მიერ ოკუპაციას, ისე ოსმალეთის მთავრობის განკარგულებებს, მაჰმედი ამბობს, რომ ის ყოველივეს გააკეთებს, რაც შესაძლებელი იქნება, რომ ანატოლიის ქვეშევრდომები დაიმორჩილოს.

ლიონი. ენკ. 24. გენერალ ფონ დერ ჰოლცის განცხადება, რომ ის არ დაემორჩილება საზავო კონფერენციას და არ დასცლის ბალტიის მხარეს და აგრეთვე რომ ის ყოველგვარ პასუხის მგებლობაზე ხელს იღებს ამ მოქმედების გამო, საზავო კონფერენციას ცუდ მდგომარეობაში აყენებს.

მოსკოვი. სექ. 25. შეუძლებელია კონფერენციამ სთხოვოს პოლონელებს, რომ ფონ დერ ჰოლცი იქიდან განდევნონ, რადგან მათ ისედაც ბევრი საქმეები აქვთ. პოლონელნი არა თუ ბოლშევიკებს უმკლავდებიან, ჯერ კიდევ თავისი შინაური საქმეები ვერ მოუწყვიათ. ლატვიიდან დაბრუნებული ამერიკელი აფიცრები ფიქრობენ, რომ ფონ-დერ-ჰოლცი მალე თითონ წავა იქიდან. მაშინ ადგილობრივ მცხოვრებლებს საშუალება ექნებათ გადაწყვიტონ ყველა პრობლემები და პირველ ყოვლისა აგრარული საკითხი. მაგრამ საეჭვოა, შესძლებენ თუ არა ბალტიის სახელმწიფოები ბოლშევიკებს გაუმკლავდნენ. ეს შესაძლებელი იქნებოდა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ დენიკინი და კოლჩაკი (გამოტოვებულია) მომავალში უკრაინაში და ციმბირში თავისკენ მიიქცევდა საბჭოთა ჯარის ყურადღებას.

ჰელსინგფორსი ენკ. ჩრდილოეთ დასავლეთის ფრონტის მთავარ სარდალი თავის ბრძანებაში შემდეგს აცხადებს: გავეცანი რა ჩრდილოეთ დასავლეთის ოლქებში მართველობის შეცვლის საქმეს, მთავარ მართველმა ადმირალმა კოლჩაკმა მიბრძანა გადმოგცეთ, რომ თქვენ მთელი ქვეყანა დაგეხმარებათ ბოლშევიკებთან ბრძოლაში პეტროგრადის რაიონში. ფინანსთა სამინისტროს დაევალა გადმოგვცეს საჩქაროთ თქვენ მიერ ნათხოვნი 260 მილიონი მანეთი. ფულის გადმოგზავნა დაგვიანდა ვალიუტის უქონლობით, რომელიც ეხლა მთავრობის განკარგულებაში უკვე გადმოვიდა. ამ გვარად ჩვენ დაჟინებით ვთხოვთ მოკავშირეებს დაგვეხმარონ და საჭირო მასალები მოგვაწოდონ.

იტალიური პრესის ცნობები.

ანკონიდან იუწყებიან, რომ დღეს დილით შემჩნეულ იქნა ძლიერი მიწის ძვრა, რომლის წინაც ყრუ ხმაურობა გაისმა მცხოვრებლებში ამან დიდი პანიკა გამოიწვია, მაგრამ უბედურება არ ყოფილა.

ფრანგული პრესის ცნობები

უმაღლესმა საბჭომ იმსჯელა ფიუმეს და ტეშენის შესახებ, სადაც დაინიშნა პლებისციტი, რომელიც 3 თვის შემდეგ მოხდება.

ახალი ამბები

დღეს, საღამოს 6 საათზე დანიშნულია ს. ს.-დ. მ. პ. ცენტრალური კომიტეტის სხდომა.

ამხ. ბ. თევზაძემ, რომელიც უკრაინიდან ჩამოვიდა, 24 სექტემბერს დამფუძნებელი კრების ს.-დ. ფრაქციაში გააკეთა მოხსენება უკრაინის მდგომარეობის შესახებ. მოხსენებას ხვალ დავბეჭდავთ

დატუსაღება. შინაგან საქმეთა სამინისტროსთან არსებულმა განსაკუთრებულმა რაზმმა დაატუსაღა დიმიტრი კორენშტეი და მამედ-მაჰადი-იბრაგიმ ალი-ოღლი, რომელთაც ბრალი ედებათ გენერალ ბარათოვისა და ოდიშელიძის მკვლელობის განზრახვაში.

მუშების დათხოვნის გამო შრომის კომისარიატში ხშირად შედის განცხადება ლითონზე მომუშავეთა პროფესიონალურ კავშირისაგან იმის შესახებ, რომ ხოშტარია და ამხანაგობის წარმოებაში ხდება წარმოების შემცირება და მუშათა დათხოვნა 1918 წლის, 14 იანვრის დეკრეტის (მუშათა დათხოვნისა და მიღების შესახებ) წინააღმდეგ. ამის გამო შრომის კომისარმა აცნობა ხოშტარიასა და ამხანაგობის მექანიკურ ქარხნის კომიტეტს, რომ თანახმად ნაჩვენები დეკრეტის მე-5 მუხლისა, მუშათა დათხოვნა და შტატის შემცირება შესაძლებელია მხოლოდ სალიკვიდაციო კომისიის ან [illegible] საკანტროლო კომიტეტის საშუალებით.

თანახმად მრეწველთა საზოგადოების [illegible] მე-257 მუხლისა, შრომის კომ[illegible] საერთო [illegible] მიწერილია შემდეგ [illegible] „[illegible]", „[illegible]", „ორიოლის", „უნიონის" და „სესიევის".

გენ. ხარბორდი. სარწმუნო წყაროების ცნობით, ამერიკის სამხედრო წარმომადგენელი სომხეთში გენ. ხარბორდი ჩამოვა სექტემბრის დ-მლევს.

სტამბოლის გაზეთების ცნობით პოლ. ჰასკელის თანაშემწე პოლ. [illegible] პარიზიდან სტამბოლში ჩავიდა. ფიქრობენ, რომ აქედან ის ტრაპიზონში გაემგზავრება.

სომხეთის სახელმწიფო კონტროლიორად დაინიშნა სომხეთის დიპლომატიური წარმომადგენელი ადერბეიჯანის მთავრობასთან ტ. ბეგზადიანი, რომელიც უკვე გაემგზავრა სომხეთში პირობების გამოსარკვევად.

ლექციები. დღეს, 26 სექტემბერს, საღამოს 6 საათზე, ავლაბრის სახალხო აუდიტორიაში წაკითხულ იქნება უფასო ლექციები ქართულ ენაზე: დამფუძნებელი კრების წევრი ამხ. ივ. გომართელი წაიკითხავს: „საქართველოს თანამედროვე მდგომარეობა და მისი მომავლის ბედი". ექ. ნ. ტურიაშვილი „სახალხო ჯანმრთელობა", ეკ. ალშიბაია: „ჩვენი ქვეყნის სიმდიდრე".

ხარფუხის საქალაქო ბიბლიოთეკა დაიწყებს მოქმედებას 1 ოქტომბრიდან.

კრებები.

დღეს, 26 ენკენისთვეს, საღამოს [illegible] საათზე, პროფეს. კავშ. საბჭოს ბინაზე [illegible] მორიგი სხდომა [illegible].

— დღეს, 26 ენკენ. საღამოს 6 საათზე სამმართველოს რაიონის ს. დ. პარტიის წევრთა ახლად არჩეულ ქვეკოლექტივის მიერ დანიშნულია ს. დ. პარტიის წევრთა საერთო კრება, რომელიც შესდგება სამმართველოს სალიანდაგო დარბაზში.

— დღეს, 26 ენკენ. საღამოს 6 საათზე სასამართლო დებულებათა შენობაში (სა[illegible] სამართლის ქუჩა № 32) შესდგება რუსეთის უნივერსიტეტის უკანასკნელ კურსის სტუდენტ-იურისტების სხდომა. დასაწყისი საღ. 6 საათზე.

— დღეს 26 ენკენ. ცენტრალურ სა[illegible] კურნალოში, სალდათისბაზარში, საღ. [illegible] საათზე შესდგება კრება ექიმების თანაშემწეებისა და ბებია ქალებისა, რომელნიც მსახურობენ ქალაქის თვითმართველობაში.

პროვინციის ქრონიკა.

კვირას, 28 სექტემბერს, დანიშნულია დუშეთის სამაზრო ს. დ. კომიტეტის სხდომა

ქართველ კათოლიკეთა ბარემეო

(მოხსენება კ. ჩინიჯაშვილისა საგარეო საქმეთა მინისტრს)

ტრაგედია მესხეთ ჯავახეთისა: მე-XV[illegible] საუკუნეში იყო შეუბრალებელი. ბრძოლამ მაჰმადის მოძღვრებისა ქრისტიანულთან მიაყენა აუტანელი სიმწარე მესხს და ჯავახს.

გერმანიის რევოლუცია და წარმოების განსაზოგადოებრიობა

(წერილები გერმანიიდან).

II. პოლიტიკური მდგომარეობა

მსოფლიო ომმა სხვადასხვა ქვეყნების მატერიალური სიმდიდრე კი არ გაანადგურა მხოლოდ, არამედ პოლიტიკური ბრძოლასაც თავისი ფორმები მისცა და თავისი დაღი დაასვა; არევ-დარევა წარმოებაში კი არ შეიტანა მხოლოდ,—პროლეტარული მთლიანი ფრონტიც დაარღვია და მისი ძალები დაფანტა. გერმანიაში სოც. დემოკრატიული პარტია ორად გაიყო. ამან გამანადგურებელი როლი ითამაშა რევოლიუციის დროს.

რევოლიუციის პირველ დღეებში ძველ პარტიულ უთანხმოებას ნიადაგი დაეკარგა. პარტიული სხვადასხვაობა მხოლოდ რევოლიუციონურ ტემპერამენტის საქმე ღა დარჩა. ზავის შეკვრა, სოციალიზმის განხორციელების დაწყება და დამფუძნებელ კრების მოწვევა—ამ საკითხებში ორივე პარტიის ოფიციალური წარმომადგენლები ერთი აზრისა იყვნენ.

ამ მდგომარეობის შედეგი იყო მთლიანი, პარიტეტულ პრინციპზე აშენებული სოციალისტური მთავრობა, ხოლო ორი, ერთხელ დაშორებული, პარტიის შეერთება კი, საუბედუროთ, მიუხედავათ ბევრთა სურვილისა, ძლიერ ძნელი შეიქნა.

დამოუკიდებელ სოც.-დემოკრატების მასსა სხვადასხვა ელემენტებისაგან შესდგებოდა, რომელთაც ამ პარტიის ომის პოლიტიკა აერთებდათ. ამისთვის, რევოლიუციის შემდეგ, ამ მასაში მემარცხენე ისწრაფებებმა იჩინეს თავი, რომელიც თავის მეთაურებს ომის დროს სოციალიზმის გამყიდველ მეუმრავლესებთან ერთად მუშაობას უკიჟინებდნენ. ამავე დროს ეს მემარცხენე ფრთა დემოკრატიულ რესპუბლიკის სისტემის, დამფუძნებელ კრების წინააღმდეგი და საბჭოთა მთავრობის მომხრე იყო.

იმის მაგივრად, რომ მარცხნივ ხაზი გაესვათ და „ბოლშევიკურ" ელემენტებს მოშორებოდნენ, როგორც მათ ზოგი გამოჩენილი დამოუკიდებელი სოციალ-დემოკრატი, მათ შორის კ. კაუცკი, ურჩევდა. „დამოუკიდებლებს" თავისი მასსის გამემარცხენების და „სპარტაკელთა" ჯგუფში გადასვლის შეეშინდათ და მთავრობას თავი დაანებეს. ოპოზიციონური ბრძოლის საშუალებით ჰფიქრობდნენ ისინი თავის იდეაც სუსტ პარტიის კიდევ უფრო დაპატარავებასთან ბრძოლას. „სპარტაკელების" გაძლიერება ამან მაინც ვერ შეაჩერა. ეს უკანასკნელნი ჩქარა გამოეყვნენ დამოუკიდებლებს და თავისი საკუთარი კომუნისტების პარტია დაარსეს.

თანდათან საკითხი დემოკრატიისა და საბჭოთა დიქტატურის შესახებ ნიადაგს პოულობს და უმთავრეს ყურადღებას იპყრობს. კომუნისტები, თუმცა პატარა უმცირესობა და თვით საბჭოებშიაც შეუმჩნეველი ძალა იყო, იარაღით ხელში, აქა იქ აჯანყების მოხდენით, სცდილობენ თავიანთი მიზნის მიღწევას. მემარჯვენე სოციალ-დემოკრატები, რასაკვირველია, რომელთაც მუშათა კლასის დიდი უმრავლესობა მიჰყვებოდა, იარაღითვე შეხვდნენ მათ აჯანყებებს. დამოუკიდებლები ამ ბრძოლაში ერთგვარ საშუალო როლს თამაშობდნენ: დამფუძნებელ კრების მომხრე და აჯანყების მოხდენის წინააღმდეგი არიან და ამასთანავე კომუნისტებთანაც სცდილობენ ოპოზიციის კონტაქტი არ დაჰკარგონ.

ასე დაქსაქსული და ერთმანეთთან ბრძოლაში ჩაბმული შეხვდა გერმანიის მუშათა კლასი დამფუძნებელ კრებას. სოც. დემოკრატებმა აბსოლიუტური უმრავლესობა ვერ მიიღეს. აქ გაისკვნა გერმანიის რევოლიუციისათვის ტრაგიკული კვანძი.

უწინ თუ მთლიან მთავრობაში „დამოუკიდებლები" მარცხნივ ეწეოდნენ მეუმრავლესე სოც. დემოკრატებს და ომის დროიდან შერჩენილ მათ ოპორტიუნიზმს ანელებდნენ, ეხლა კომუნისტებთან ბრძოლაში, სადაც მუშების უმრავლესობის სიმპატია მათ მხარეზე იყო, მეუმრავლესე სოც.-დემოკრატებმა მარჯვნივ დაიწყეს ყურება. აქ არის მათი უმთავრესი და მიუტევებელი შეცდომა. ამ ბრძოლაში მათ ძველი მილიტარისტული აპარატი გამოიყენეს და შემდეგ მას თავი ველარ გაართვეს. ლიბკნეხტისა და ლიუქსემბურგის დახოცვა. მათი მკვლელების თითქმის გამართლება და შემდეგ გაპარება და სხვა მრავალი ფაქტები ნათლად ამტკიცებენ თუ რევოლიუციისთვის რა საშიშარი და რეაქციონური ძალებით ისარგებლეს მეუმრავლესეებმა კომუნისტებთან ბრძოლაში. ამან კი მათ მარჯვნივ წასვლას ხელი შეუწყო და ბურჟუაზიასთან კოალიციას ნიადაგი მოუმზადა.

დამფუძნებელ კრების არჩევნების შედეგმა კიდევ უფრო გააღრმავა ეს წინააღმდეგობანი: თუ დარჩებოდა სოციალ დემოკრატიული სამინისტრო—მისთვის საჭირო პარლამენტარული უმრავლესობა არსად იყო. თუ შეუშვებდნენ ბურჟუაზიას სამინისტროში—ეს სოციალისტურ რევოლიუციის დროს მის მოსისხლე მტერთან კავშირის შეკვრა იქნებოდა. საშუალო გზა იყო დამფუძნებელი კრების არსებობა, მაგრამ მუშათა საბჭოსათვის ზოგიერთ პოლიტიკურ უფლებების მიცემა, რაც მას შეძლებას მისცემდა, მიუხედავათ სოციალისტურ უმცირესობისა, სოციალისტურ მთავრობის შესადგენათ და პროლეტარიატის გასაერთიანებლად. ამ უკანასკნელ გეგმის უმთავრესი წარმომადგენელი იყო დამოუკიდებელი სოციალ დემოკრატი რუდოლფ ჰილფერდინგი. ეს გზა იმ მომენტში შესაძლებელიც იყო.

მეუმრავლესეებმა მეორე გზა აირჩიეს და კოალიციონური მთავრობა შეადგინეს. შეიდემანის ოპორტიუნიზმმა გაიმარჯვა მათში. ამით მათ ფორმალურად თითქმის დემოკრატიული პრინციპი დაიცვეს, მაგრამ შვილდი მეორე მხარეზე გადაზნიქეს. კოალიციონური მთავრობა სოციალისტურ რევოლიუციის დროს ობიექტიურათ შეუძლებელი კომპრომისია კაპიტალიზმსა და სოციალიზმს შორის. თუ რუსეთში, მისი რევოლიუციის ხასიათის გამო, კიდევ ჰქონდა რაიმე გასამართლებელი საბუთი კოალიციას, აქ ესეც აღარ არის.

ამიტომ ოპოზიცია კოალიციის და მეუმრავლესეების წინააღმდეგ დღითიდღე უნდა გაზრდილიყო და ასეც ხდება. მაგრამ უბედურება ის არის, რომ ამ მთავრობასთან ერთად სახელი უტყდება თვით დემოკრატიულ პრინციპსაც, რომელთანაც პირველი, ერთის შეხედვით, ამ მომენტში ორგანიულად არის დაკავშირებული.

მეუმრავლესე სოც.-დემოკრატებს დემოკრატია უბრალო, არითმეტიკულ პარლამენტარულ კრეტინიზმათ გადაექცათ. ხეებს იქით ტყეს ველარა ხედავენ, ვერ გაითვალისწინეს ნამდვილი ხასიათი გერმანიის რევოლიუციისა და დროებით პირობების მიერ გამოწვეულ დამარცხებას, მაგრამ ვერ დახვდნენ.

დემოკრატიულ სისტემის ბევრი კარგი თვისებების გამო, ჩვენ იგი პროლეტარიატის დიქტატურისათვის საუკეთესო ფორმად უნდა მივიჩნიოთ და საბჭოების დიქტატურა კი უარვყოთ. მაგრამ ის არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ, სანამ კაპიტალისტური წარმოება და ეკონომიური სხვადასხვაობა არსებობს, საარჩევნო ყუთი სისწორით ვერ გამოხატავს ხალხის ნამდვილ სულისკვეთებას და სხვა და სხვა ძალების ნამდვილ დამოკიდებულებას.

ამას გარდა, დემოკრატიული სისტემა, რომელიც მარტო პარლამენტს კი არა, ფართო უფლებით აღჭურვილ თვითმართველობებს, სხვადასხვა ეკონომიურ და პოლიტიკურ ორგანიზაციების თვითმოქმედების ფარგლის გაფართოებას და მათ პარლამენტზე გავლენას ნიშნავს, მეუმრავლესე სოც.-დემოკრატებისაგან მეტის-მეტად ვიწროთ იქმა გაგებული. ასე მაგ., მუშათა საბჭოებისათვის მათ არავითარ უფლებების მიცემა არ უნდოდათ, არამც თუ პოლიტიკურ, არამედ ეკონომიურ სფეროშიც კი, მხოლოდ შემდეგ მასის გავლენით მათ ზოგიერთ რამეში დაუთმეს.

კოალიციამ მართლაც, როგორც მოსალოდნელი იყო, საჭირო ნაყოფი ვერ გამოიღო. თვით ისეთი რეფორმებიც კი, როგორც სახელმწიფოსაგან ეკლესიის და ეკლესიისაგან სკოლის გამოყოფა—ასეთი სოც.-დემოკრატიული პროგრამა მინიმუმის მოთხოვნილებებიც კი, ვერ გატარებულა. ყველაფერს კომპრომისის და ვაჭრობის ხასიათი აქვს.

საბჭოების დიქტატურის იდეაც ამისთვის თანდათან იპყრობს მასის ყურადღებას. ეხლა არა მარტო კომუნისტები, რომლებსაც უხეში ძალა და იარაღით პატარა უმცირესობის სურვილების განმტკიცება გაუდიათ ტაქტიკურ გზათ,—არამედ თვით დამოუკიდებელი პარტიის უმრავლესობაც ამ ჟამათ მისი მომხრეა. ოპოზიციაში ყოფნამ იგი მეორე უკიდურესობისაკენ გადაისროლა და კომუნისტებს დაუახლოვა. ასე რომ საეჭვო ხდება, დაიჭერენ თუ არა ისინი თავის სავე მასას ხელში, მათ რომ სახელმწიფოს საჭე ჩაბარდეს. მხოლოდ ერთი ჯგუფი და დარჩა დემოკრატიის ნიადაგზე „დამოუკიდებლებში" და ამავე დროს სოციალისტურ მთავრობის მომხრე. უნდა აღინიშნოს, რომ თითქმის ყველა საუკეთესო ძალები „დამოუკიდებლებისა", მათ შორის კარლ კაუცკიც, ამ ჯგუფს ეკუთვნის.

ყოველ შემთხვევაში ერთი ცხადია, რაც კაუცკიმაც მასთან ბაასის დროს განგვიცხადა: საბჭოების დიქტატურის იდეამაც რომ გაიმარჯვოს გერმანიაში, იგი ფართო პროლეტარულ ხასიათს მაინც არ დაკარგავს და ბოლშევიკურ ცენტრალისტურ ტერორიზმს და მილიტარისტულ სულს არ შეითვისებს.

ცხადია ეხლანდელი მდგომარეობა ხანგრძლივი ვერ გამოდგება. კოალიცია ვერც ერთ მხარეს ვერ აკმაყოფილებს. მას „დამოუკიდებლებისაკენ" გარბის მემარჯვენე სოციალ-დემოკრატებსაც თავის წრეში ოპოზიციონური ძალები ძლიერდებათ. სოციალისტურ მთავრობის იდეა თანდათან მწიფდება. იმედია შემდეგი განვითარება რევოლიუციის უფრო უკეთესს, შემოქმედ ხანაში გადავა.

დაბოლოს გერმანულ ავსტრიის განსხვავებულ მდგომარეობას აღნიშნავ საჭიროა. თუ აქ, გერმანიაში, ერთის მხრით საბჭოების დიქტატურისა და დემოკრატიის, ხოლო მეორე მხრით კოალიციის საკითხი წითელი ზოლივით არის გატარებული და ბრძოლის ცენტრს შეადგენს, იქ მდგომარეობა უფრო [illegible]ტივ და კარგ ნიადაგზე არის დაყენებული. ომის დროს აქ პარტია მთლიანად დარჩა და რევოლიუციასაც მთლიანად და თავის უმრავლესობაში არა ოპორტუნისტული შეხვდა. პარტიის მთლიანობა რომ დიდ როლს თამაშობს აქ ეს საუცხოვოთ მტკიცდება. უკიდურესი ფრთეები სუსტათ ვითარდება და ცენტრი ძლიერი არის. ის ომის წინა ხანის მედგარი მარქსისტული ცენტრი, რომელიც ეხლა ასე სუსტია გერმანიაში და რომლის თავის მოყვარე კ. კაუცკი ამაოთ ცდილობს, გერმანულ ავსტრიაში ძლიერია და გზის მაჩვენებელი. ოტტო ბაუერი, ფრ. ადლერი, მაქს ადლერი და სხვ. მეთაურობენ პარტიას და მის პოლიტიკას. ჯერ-ჯერობით პარტია მტკიცეთ სდგას დემოკრატიის ნიადაგზე და საბჭოების მთავრობას უარჰყოფს მართალია გერმანულ ავსტრიაშიც კოალიციონური მთავრობაა, მაგრამ, აქამდის ის და ის საშუალებით მოხერხებული მოქმედებით უვნებლად ხდიან. მაგალითად სოციალდემოკრატები მთავრობაში, სადაც ისინი უმრავლესობას შეადგენენ, მხოლოდ მას პლატფორმის წამოყენების და ბურჟუაზიისაგან მის მიღების შემდეგ შევიდნენ, რაიც გერმანიაში არ მომხდარა. [illegible] არც ერთ საკითხში არ იხევენ და [illegible] ხედავათ მათ დამფუძნებელ კრებაში სოციალისტების უმცირესობისა, კომ[illegible] სარგებლობენ იმ ფაქტიური ძალ[illegible] რომელიც ეხლა პროლეტარიატს აქ[illegible]

III. წარმოების განსაზოგადოებრიობის საქმის ისტორია.

წინა ორ თვეში ჩვენ მოკლეთ აღვ[illegible]ნეთ ერთის მხრით ომისა და ზავის [illegible] რობების გავლენა გერმანიის წარმ[illegible]ბასა და მის რეორგანიზაციაზე,—[illegible]

ვერი ბრძოლის შემდეგ, ცეცხლით მახვილით გალეწული მესხი და ჯა- , სიცოცხლის შესანარჩუნებლად ლებული გახდა შეეფარებია თავი ადის სარწმუნოებისათვის. ერთი ნა- ი მესხეთ ჯავახეთისა გადარჩა კა- ლიკე სარწმუნოების საშუალებით. რამ შემდეგში მათაც იგემეს ოსმალ- მტარვალობა, როგორც ქართველმა ა და იძულებული გახდა უარ ეყო ისი ვინაობა; ამისათვის წირვა ლო- ეკლესიებში შემოიღეს სომეხ-კა- ლიკეთა წესით. ამ წესმა ზოგიერთ ვლებს სამუდამოთ დააკარგვინა დე- ენა. მეცხრამეტე საუკუნების დასა- ს ქართველ—კათოლიკებმა მოინდო- აღედგინათ თავიანთი ეროვნული ლება და ეკლესიებში შემოიღო წირ- ლოცვა დედა-ენაზე, მაგრამ მაშინაც ვლინა მას რისხვად ახალი დესპო- —თვითმპყრობელი რუსეთი და შეუ- ენა როგორც ეკლესიებში, ისე სკო- ში, ქართველ—კათოლიკეთ არ შეეძ- თ უმაღლესი ბრძანებით ლოცვა ეკ- ესიებში დედა ენაზე.

აინგრა თვითმპყრობელი რუსეთიც ქართველ—კათოლიკეთ იგრძნეს თა- უფლების სიო.

პრილის 27, 1917 წელს, თფილისში წვეულ იქნა დამფუძნებელი. კრება ულიად საქართველოს ქარ. კათოლი- თა. კრებას დაესწრო 63 წარმომადგე- ლი: თფილისისა, ქუთაისისა, ბათომი- გორისა, ფოთისა, ბაქოსი, სკრისა, ოვარდოსი, ახალციხისა, ახალციხის რის სოფლებისა: უდისა, არლისა, ისა, ბოლაჟურისა, ივლიტისა, აზხს- მანისა, ზნელისა, ახალქალაქის მაზ- ს სოფლებისა: ხიზაბავრისა, ვარგა- ა, კარტიკამისა, ბავრისა, ხულგუმისა ტურციხისა (ამ უკანასკნელ ოთხ სო- ებში: კარტიკაში, ზავრაში, ხულგუ- ში და ტურცხში მცხოვრებთ დაუ- გავთ დედა-ენა და ლაპარაკობენ თა- ულ ენაზედ). კრებამ ერთხმათ გა- იტანა შემდეგი დადგენილება:

1) აღსდგეს თფილისში ქართველ— თოლიკეთა საეპისკოპოზო კათედრა, მელიც არსებობდა მე-XIII საუკუნეში.

2) სამესხეთოს და ჯავახეთის ქარ. თოლიკენი ჩამოშორდნენ სომეხ—კა- ლიკეთა მართველობას და დაექვემ- ბარონ თბილისის რომის—კათოლი- ა მართველობას (ვიზიტატორს).

3) ყველა ქარ. კათოლ. ეკკლესიებში ნილ იყოს ლათინურ წესით ქარ- ულად ნათარგმნი.

კრებამ აირჩია აღმასრულებელი კო- ტეტი შვიდი კაცისაგან შემდგარი, მელიც არსებობს თბილისში და ანდო მას მოყვანა სისრულეში დამ- ძნებელი კრების გადაწყვეტილებისა. რადგანაც კრების დადგენილების სი- ულეში მოსაყვანათ საჭირო იყო მის პაპის თანხმობა (სანქცია), აღმა- ულებელმა კომიტეტმა, საფრანგეთის ნსულის საშუალებით, მიმართა რომს თხოვა სისრულეში მოყვანა ქარ. თოლიკ. სურვილისა. უგზოობის გამო, მასრულებელმა კომიტეტმა ვერ მიი-ლო რომიდან ჯეროვანი პასუხი. ამ ხნის განმავლობაში სომეხ-კათოლიკეთა მართველობამ შესძლო უკანასკნელად შებრძოლება თავის ბატონობის შესანარჩუნებლად. გაგზავნა რომში თავისი წარმომადგენელი და ჩააგონა რომის პაპს, რომ ზემო ხსენებული დადგენილება დამფუძნებელი კრებისა არ იყო სურვილი მთელ მესხეთ ჯავახეთისა, მხოლოდ გამოგონილია რამოდენიმე პირთა (რევოლიუციონური ჯგუფისა), ამიტომ რომის პაპმა დანიშნა გამოძიება და მიანდო თავის წარმომადგენელ ლეგატს მ. დელ ფუშს ადგილობრივ მოეხდინა გამოძიება.

რადგან სომეხ-კათოლიკეთა მართველები და მრავალი ბნელი ძალები მუშაობდენ სოფლად, რომ აერიათ გზა გამოძიებისათვის, თბილისის აღმასრულებელმა კომიტეტმა სცნო საჭიროდ გაეგზავნა თავისი წარმომადგენელი მესხეთ ჯავახეთში, რათა შებრძოლებოდა ყველა პროვოკატორებს. გაგზავნილმა პირებმა ნათლად შეასრულეს თავიანთი მოვალეობა და ყველა ზემოხსენებულ ადგილებში, მესხეთ ჯავახეთში, ყველგან გამოძიების დროს პაპის ლეგატის დასწრებით გამოტანილ იქნა შემდეგი რეზოლიუციები:

1) გამოეყვნენ საქართოთ სომეხ-კათოლიკეთა მართველობას და შეუერთდენ თფილისის რომის კათოლიკეთა მართველობას.

2) დაარსდეს თფილისში ქართველ კათოლიკეთა საეპისკოპოსო კათედრა და.

3) წირვა ლოცვა ეკლესიებში შესრულებულ იყოს ქართულ ენაზე, დასავლეთის წესით.

წერილი ბერლინიდან

II.

ომის დროს მოკავშირეთა ბლოკადამ სრულიად მოსწყვიტა გერმანია გარეშე სახელმწიფოებს, საიდანაც მას სურსათი შემოჰქონდა. ომი აურებელ სურსათ სანოვაგეს მოითხოვდა. კიდევაც, რაც ძალი და ღონე, ცოდნა და გამოცდილება შესწევდათ გერმანელებს, შინ სურსათის დამზადებას შეალიეს. გერმანიის მეცნიერებმა და ქიმიკოსებმა თავიანთი ცოდნა ამაში გამოიყენეს. პური, ხორცი, ჩაი, ყავა და სხ., რაც დააკლდათ, სულ ყალბი, ქიმიურ სხვადასხვა შემადგენლობისაგან დაამზადეს და ნაკლი შეავსეს, მაგრამ ყველაფერს სიმსუქნე სინოყიერე აკლდა. ბევრი არა ჰქონდათ რა, მაგრამ რაც იყო წესიერად იყო განაწილებული. ბევრი სურსათი ბარათებით იყო განაწილებული, ბევრი უბარათოდაც იყო ბაზარზე გამოტანილი. ჩვენში ერთნაირი ყალბი აზრია გავრცელებული, რომ გერმანიაში მდიდარი და ღარიბი, სუსტნი და ძლიერნი, თანასწორად ინაწილებენ საჭმელ სასმელს და სხვა სანოვაგესო. ეს ერთის შეხედვით მართალია, ადვილად ითქმის, მაგრამ სინამდვილეში სულ სხვა იყო, რაც აუცილებლათ უნდა აღინიშნოს რაც პანსიონები, დიდ-დიდ სასტუმროები, რესტორანები, კაფეები და სხვა ასეთი დაწესებულებებია, იქ რიგდებოდა ყოველივე საუკეთესო ღირსებისა. თუ ფულს გაიმეტებდით, რა გინდოდა სული და გული, უბარათოდაც არ მიგეღოთ. მართალია ბარათითაც გაჭმევენ რესტორანებში საჭმელს, მაგრამ საუკეთესო ნაჭრები უბარათოებისთვის რჩებოდა ერთი მაგალითი: კაცის თავზე აქ კვირაში 5—5 ნახ. გირ. პურია განაწილებული ბარათებით, მაგრამ თუ ფულს გაიმეტებთ, დღეში უკარტოდ ერთ ფუთსაც იშოვით, რასაკვირველია ჩუმად, მალულად და არაგამოჩენილად. ფეხსაცმელს ბარათით 60 მარკად იშოვით, მაგრამ სამის თვის ლოდინის შემდეგ და კიდევ ნაკლების ღირსების, ხოლო თუ 200 მარკას გაიმეტებთ, საუკეთესო ტყავის ნაჭრებისაგან შეკერილ ფეხსაცმელს უბარათოდაც მიიღებთ. ასე იყო და დღესაც არის. ამის წინააღმდეგ დღეს ქალაქია და მუშათა საბჭოებიც საშინლად ილაშქრებენ, მაგრამ ამაოთ.

ქართველ მკითხველთათვის ზედმეტი არ იქნება დაწვრილებით ცნობა სურსათ სანოვაგის ფასებზე: გირვანქა პური —25 პფენნიგი. (პფენნიგი დაახლოვებით -კაპეიკს უდრის, მარკა 30 კაპ.) ხორცი ყველანაირი—4 მ. 75 პფ. (ბარათით). შაქარი გირვანქა ნახევარი თვეში კაცის თავზე—81 პფ. (ბარ.) ქართოფილი გირ —25 პფ. (ბარ.). ამერიკ. ჩამოტანილი ფქვილი გირვანქა 2—20 (ბარ.). კარაქი გირ.—30 მარკა (უბ.). ბრინჯი გირ.—4 მარკა (ბარ.). რუსული ჩაი—50—60 მარკა. ნამდვილი ყავა—16 მარკა. ღორის ქონი—30 მარკა. გირ. ქათმის ხორცი—15 მარკა. გირ. ბატის ხორცი—17 მარკა. რძე (ავადმყოფ და ბებრებთათვის) პატარა ბოთლი—1 მარკა. კვერცხი—1,50. მწვანილეულობა იაფია. სოფლებში ყველაფერს ფასებზე ცეცხლი ეკიდება, მაგ. ერთი თვის გოჭი—200—300 მარკა. სამი ოთხი თვისა—500 მარკა. ხუთ ფუთიანი გოჭი—2000 მარკა, და სხ. ერთი სამუშაო ცხენი 5-დან 7 ათას მარკამდის ფასობს.

გარდა ამისა, საინტერესოა აგრეთვე ფასები ზოგიერთ სანოვაგეებზე,:

ასანთი—20 პფ. სარეცხი საპონი გირ. 18—20 მარკა. ერთი წყვილი თეთრეულობა საშუალო ღირსებისა 60 მარკა. წყვილი წინდები—6—9 მარკა. ფეხსაცმელი—60 მარკა (ბარათ.). პალტო 600—800 მარკ.; ერთი ხელი ტანისამოსი 700—900 მარ. და სხ. წიგნებზე უწინდელზე ძალიან დიდი 10—15% იყოს მომატებული.

სპეკულიაციას საკმაოდ აქვს ყველგან ფეხი მოკიდებული. მაგ. დანციგიდან მუშ. საბჭო იტყობინებოდა, რომ იქ ფლაკოვსკის ფირმას უყიდია ტყავი კილო 9 მარ. 45 პფ. მაშინათვე იქვე გაუყიდია კილო 19 მარკად. ერთ დროს ბაზრიდან სრულიად გაქრა ასანთი და საპონი, შემდეგში მეწვრილმანეებს გამოჰქონდათ ძლიერ აწეულ ფასებში.

სურსათის სიძვირე იმდენად არ აწირებს საქმეს, რამდენსაც მისი სინაკლულე. საზღვარ-გარეთიდან ჯერ-ჯერობით ძლიერ უმნიშვნელო რამ შემოიტანეს, ისიც მთავრობას ძვირი დაუჯდა. ასე რომ, ერთ დროს მოელოდნენ შემოტანილ სურსათზე ფასის აწევას, რის წინააღმდეგ მუშათა პროფესიონალურ კავშირებმა სასტიკი პროტესტები გამოიტანეს, ზოგგან გენერალური გაფიცვები გამოცხადდა და კიდევაც მთავრობა აიძულეს ფასის მომატებაზე უარი ეთქვა. პირიქით, სასურსათო სამინისტრომ ყველაფრის ფასი თითქმის გაანახევრა და ამით თავიდან აიცილა მოსალოდნელი აჯანყება.

თავზე მეტია, რაც ზავზე ხელი მოაწერა გერმანიის მთავრობამ და სურსათის შემოტანას მაინც ვერა ეშველა რა. საკვების უნოყივრობის და ნაკლულევანობას შედეგი ძლიერ სამწუხაროა. აქაურ მცხოვრებთ, ნამეტნავად მშრომელ კლასს, ადამიანის ფერი არ ადევს, ყველანი ჩამომხმარი, თვალებამოშავებული, გაყვითლებული და დასუსტებულია. კიდევ ერთი წელი იყოს საჭირო ასეთ პირობებში ეცხოვრა ხალხს, რომ მასიური დეგენერაცია იყო მოსალოდნელი, მაგ. ბლოკადის გავლენა მცირე წლოვანთა სიკვდილზე პირდაპირ შემაძრწუნებელ სურათს იძლევა. 1913 წელთან შედარებით, 1917 წელს მცირეწლოვანთა სიკვდილმა შემდეგნაირათ იმატა მხოლოდ ქ. ბერლინში: ძუძუმწოვართა 2,4 პროც., 2—6 წლ. 49,3 პროც., 6—15 წლ. 55 პროც., 1917 წელს. 50 000 ით მეტი ბავშვები დაიხოცა ბერლინში, ვინემ 1914 წელს. 1918 და 19 კი ბავშთა სიკვდილმა 95—100 პროც. ამდე აიწია.

თებერვლის პირველ რიცხვებში სანიტარულმა კომისიამ ცნობა გამოაქვეყნა, რომ ბევრგან ძეხვებში ძაღლისა და კატის ხორცი იქნა აღმოჩენილიო. აშკარაა მკითხველთათვისაც, რომ ეს ყოველივე ერთ მთავარ მიზეზს წარმოადგენს იმ უკმაყოფილებისას, რომელსაც აქ ალაგი აქვს. ახლო მომავალში იმედია სურსათ-სანოვაგის ნაკლებლობას ბოლო მოეღება, მით უფრო, რომ ამერიკა, ინგლისი და საფრანგეთი ერთმანეთს ეცილებიან გერმანიაში საჭირო საქონლის შემოტანაზე.

X.

გერმანია და რუსეთი.

ხარკოვის გაზეთ „ნოვაია როსია"-ში შემდეგი ცნობებია მოთავსებული:

მოლაპარაკება კოლჩაკსა და გერმანიას შორის.

გაზეთ „აქტუალში" მოყვანილია დაწვრილებით ის მოლაპარაკება, რომელიც სწარმოებდა რუს გენერალ ლივენთან და გერმანიის მთავრობას შორის. გერმანია იღებს ყოველივე ზომებს, რომ დაუახლოვდეს ადმირალ კოლჩაკს და ანტი ბოლშევიკურ მთავრობებს და მით უზრუნველყოს თავისი გავლენა რუსეთში. ბერლინის გაზეთ „ლოკალ ანცეიგერ" იტყობინება, რომ გერმანიაში ჩავიდა ადმირალ კოლჩაკის მთავრობის მისია.

ევროპის პრესა ფონ დერ ჰოლცის წინადადების შესახებ

გაზ. „ტაიმსმა" მოათავსა რუსოფილური წერილი ფონ-დერ ჰოლცის წინადადების შესახებ. გაზეთი აღნიშნავს, რომ მოკავშირეების მიერ დაშვებულმა შეცდომებმა ნიადაგი მოუმზადეს ფონ-დერ ჰოლცის გამოსვლას. გაზეთი აღნიშნავს, თუ რა შედეგი ექნება რუსეთის კავშირს გერმანიასთან. ინგლისელების გაზეთები გამოსთქვამენ იმედს, რომ ის დახმარება, რომელსაც გენერალ იუდენიჩს უწევენ მოკავშირეები—უკარნახებს რუსეთს იმ პასუხს, რომელიც უნდა მისცენ ფონ-დერ ჰოლცს.

ბერლინის გაზ. „ფორვერტსი" ჰგმობს გერმანიის სარდლების საქციელს, რომელნიც ერევიან ფრიად მნიშვნელოვან საერთაშორისო საქმეში, მთავრობის ცენტრალური ორგანოების დაუკითხავათ.

საზავო კონფერენციის პროტესტი.

საზავო კონფერენციამ გადასცა საპროტესტო ნოტა იუდენიჩის მთავრობის წარმომადგენელს. ნოტაში აღნიშნულია, რომ იუდენიჩის და ფონ დერ ჰოლცის მოლაპარაკება არის მომასწავებელი იმისა, რომ სურთ შეუკავშირდენ გერმანიას. საზავო კონფერენციას დაუშვებლად მიაჩნია ეს, რადგანაც საერთაშორისო პოლიტიკა, როგორც გერმანიის, ისევე რუსეთის ტერიტორიაზე აღმოცენებულ სახელმწიფოებისა, ექვემდებარება საზავო კონფერენციის კონტროლს.

სავაჭრო კავშირი გერმანიასა და საბჭოთა რუსეთს შორის.

გერმანიამ პროფესორი ხოლმი დანიშნა საბჭოთა რუსეთში თავის სავაჭრო აგენტათ.

ფონ-დერ-ჰოლცის გამოწვევა.

გერმანიის მთავრობამ გადასწყვიტა, წინადადება მიეცეს ნოსკეს, გამოიწვიოს კურლიანდიიდან გენ. ფონ-დერ-ჰოლცი.

(„ისკრა").

ს.-დ. პარტიაში

თფილისი. პარასკევს, 19 სექტემბერს, მოხდა ჩუღურეთის მცირე კოლექტივის წევრთა საერთო კრება. დღიურ წესრიგში დასმული იყო ფრიად საინტერესო საკითხი, არსენალის შესახებ. ეს საკითხი მეორე კოლექტივიდან გამოიტანა ამხ. ბაქრაძემ. როგორც გამოირკვა არსენალში თავი მოუყრიათ ისეთ ელემენტებს, რომლებიც ყოველ ღონეს ხმარობენ, რომ ჩვენ მთავრობას ძირი გამოუთხარონ. კრებამ იმსჯელა და ერთხმად მიიღო რეზოლიუცია, რომელშიაც ნათქვამია ამ ელემენტების არსენალიდან გამოყრა და ნდობით აღჭურვილ ამხანაგების ჩაყენება. ამხ. გო—ლის წინადადებით გადაწყდა გ. ლორთქიფანიძის მოწვევა, მოხსენების გასაკეთებლად, რაც დაევალა: გომართელს, ბაქრაძეს და იაშვილს. ჩვენი ამხანაგების დასაკავშირებლად გადაწყდა: თვეში ერთჯერ ჩუღურეთში იმართებოდეს გავლენიან პირის მოხსენება მომენტზე.

მდივანი შალვა გომართელი.

თფილისი. 10 სექტემბერს, შესდგა კრება არამიანცის საავადმყოფოს მუშებისა, რომელიც მოწვეულ იყო ს. ს. დ. მ. პ. მესამე რაიონულ კოლექტივის ხელმძღვანელობის [illegible] სახელით [illegible] კ. [illegible]ძემ, ნ. მიქაძემ [illegible] კნელმა მოხსენება გააკეთა მესამე რაიონის კოლექტივის პარტიულ მუშაობის შესახებ და საერთოდ პარტიულ საქმიანობაზე. მუშებმა აირჩიეს ადგილობრივად პარტიული იაჩეიკა, რომლის თავმჯდომარეთ არჩეული არის ამხ. ელიზბარაშვილი, კოლექტივში წარმომადგენლად ამხ. კოპლამაზიშვილი.

X.

თფილისი. 13 სექტემბერს შესდგა მორიგი სხდომა არსენალის მცირე-კოლექტივისა. სხვა კითხვათა შორის, მცირე კოლექტივმა იმსჯელა არსენალის საქარხნო კომიტეტის მოქმედების შესახებ, რომელმაც ერთდროული დახმარება გაუწია ფულის სახით საერთო არსენალის მუშა-მოსამსახურეთა კასიდან ისეთ პიროვნებას, როგორიცაა ცნობილი, ვითომდა ბოლშევიკი, სინამდვილეში კი დენიკინის აგენტი პოპოვი, რომელიც მთავრობის განკარგულებით საქართველოს რესპუბლიკის საზღვრებიდან განდევნილია. რესპუბლიკის მთავრობა სჯის და აძევებს საზღვარ გარეთ მავნე და დამნაშავე ელემენტებს და როგორც ასეთებს არავითარი დახმარება არ უნდა მისცემოდა, მაგრამ მიუხედავად ამისა, საქარხნო კომიტეტმა, როგორც მისმა თანამოაზრემ, მაინც აღმოუჩინა მას დახმარება სახალხო ფულებიდან. მიიღო რა ზემოხსენებული მხედველობაში, მცირე კოლექტივი პროტესტს აცხადებს ასეთი უკანონო ნაბიჯების გადადგმისათვის: სახალხო ფულების ნაცვლად კულტურულ საქმეზე დახარჯვისა, ანარქისტ პოპოვისათვის მიცემისათვის.

შ. ფარცხმელი.

ნოსირი (სენაკის მაზრა). 6 სექტემბერს შესდგა ნოსირის საზ. ს. დ. მ. პ. საერთო კრება. კრებას დაესწრო 80 დეწევრი. დღიურ წესრიგში იყო შემდეგი კითხვები: 1) მოხსენება დროებითი კოლექტივისა, 2) მოხსენება მომენტზე და ჩვენი ტაქტიკა, 3) მოხსენება საცდელი მინდვრის შესახებ. პირველი კითხვის შესახებ მოხსენება გააკეთა ყ. ოდიშარიამ. კრება მადლობას უცხადებს კოლექტივს ნაყოფიერი მუშაობისათვის. მეორე კითხვის შესახებ მოხსენებას აკეთებს დამფუძნებელი კრების წევრი ამხ. ბარნაბა ძველაია. მესამე კითხვის შესახებ მოხსენებას აკეთებს ინსტრუქტორი ამხ ს. იოსავა. იგი მოუწოდებს კრებას, მოაწყონ საცდელი მინდორი. მისი განმარტებით კრება ძლიერ კმაყოფილდება და ადგენს მოაწყოს საცდელი მინდორი კ. დადიანის ეზოში, რომელიც დღეს საფონდო მამულს შეადგენს, ხოლო ამის მოსაგვარებლად ეთხოვოს ადგილობრივ ერობათა გამგეობას, ა-

---

ს მხრით პოლიტიკური მხარე გერმანიის რევოლიუციისა, რომელიც რაკვირველია, ერთ უმთავრეს როლს თამაშობს აქ სოციალიზმის განხორციელების საკითხში. ყველა ეს მომენტი უნდა მივიღოთ სახეში, რათა სახული მიზნის შესრულების მთელი ნელე და სირთულე წარმოვიდგინოთ. ოლოდ პოლიტიკურ ძალების გათვა- [illegible] აგვაგებინებს განსაზოგა- ისეთი მო[illegible] საკითხის ისტორიას და [illegible] ადელ მდგომარეობას.

რაც[illegible]ევ პირველ მთლიან სოციალ- კრატიულ მთავრობის დროს შეს- ა ეგრ. წოდ. „განსაზოგადოებრიობის მისია", რომელსაც სოციალიზმის ხორციელების სხვადასხვა საკითხები, ირველეს ყოვლისა მთა-მადნების წარ- ებისა, უნდა შეესწავლა, გზა და საშუალება განსაზოგადოებრიობისა გა- ეკვლია და შემდეგ მთავრობისათვის ედგინა, როგორც მასალა და წინადადება. ამ კომისიაში, რომლის თავ- დომარე კარლ კაუცკი იყო, შედიოდ- ნ საუკეთესო ეკონომისტები ორივე ციალ-დემოკრატიულ პარტიისა და რეთვე მომხრეები, სოციალიზმის ხორციელების მომხრე, გერმანელი ოფესორები: პროფ. ბალოდი („ატლანტისი", რომელმაც ამ ოცი წლის წინ წიგნი „მომავალი სახელმწიფო" მოაქვეყნა, ეხლა დამოუკიდებელი სოციალ-დემოკრატია); ჰილფერდინგი („ფინანსიურ კაპიტალის" ავტორი), კუნოვი უმრავლესე სოც.-დემოკრატების მეც- ერულ ჟურნალის რედაქტორი), ჰუე, ბრაიტი (პროფეს. კავშირთა ცენტრა- ურ ორგანოს რედაქტორი), პროფ. ლერერი (ეხლა ავსტრიაში განსაზოგა- ებრიობის კომისიის თავმჯდომარეთ), როფ. შუმპეტერი (გერმანულ-ავსტრიის ფინანსთა მინისტრი) და სხვ. კომისია ერგიულათ და თანხმობით შეუდგა შაობას.

„დამოუკიდებლების" მთავრობიდან მოსვლის შემდეგაც კომისია განაგრ- ობდა თავის მუშაობას, მაგრამ აქ თან და თან მთავრობასა და კომისიას შორის წინააღმდეგობა დაიბადა. მეუმრავლესე სოციალ-დემოკრატებისაგან შემდგარი და აგრეთვე კოალიციონური მთავრობა, წარმოების განსაზოგადოებრიობაზე ფაქტიურათ აღარ ფიქრობდა, თუმცა ისე კი თავს მის მომხრეთ აცხადებდა. მეუმრავლესეთა პარტია თავის მასაში, ისე როგორც პროფესიონალური კავშირებიც, როგორც ზევით აღვნიშნეთ, განსაზოგადოებრიობის ეხლავე დაწყების მომხრეა, მათი წარმომადგენელნი მთავრობაში კი, ნამდვილათ ამისთვის არ მუშაობენ. ეს წინააღმდეგობა ჯერ მეთაურთა დიდ გავლენის გამო, კონფლიქტათ არ გადაქცეულა და მდგომარეობაც ისევ ძველებური რჩება.

კომისიის დამზადებულ მასალებს მთავრობა ყურადღებასაც არ აქცევდა. მათ გამოქვეყნებასაც კი უკრძალავდნენ და ყოველ ფეხის გადადგმაზე ხელს უშლიდენ.

ამნაირად, ჩქარა განსაზოგადოებრიობის საკითხი მთავრობის მოქმედებიდან გაქრა და მხოლოდ ოპოზიციას და შერჩა კოალიციონურმა მთავრობამ ამით უკანასკნელი ნდობაც დაკარგა. მარტის პირველ რიცხვებში ბერლინის ყველა მუშები გაიფიცნენ და სხვათა შორის მთავრობას სოციალიზმისთვის ენერგიული მუშაობა მოსთხოვეს. მხოლოთ მაშინ დაამზადეს ორი კანონი ქვანახშირის და კალის სინდიკატის განსაზოგადოებრიობისა. ასე რომ, აქ ინიციატივა მთავრობის კი არ იყო, როგორც შემდეგ თვით მეურნეობის მინისტრმა ვისელმა მეუმრავლესე სოციალ დემოკრატების პარტეიტაგზე აღნიშნა, არამედ მოთმინება დაკარგულ მუშათა კლასისა.

ამ კანონების გამომუშავების დროს მეურნეობის სამინისტრომ განსაზოგადოებრიობის კომისიას არაფერი ჰკითხა და მისი წინადადებები უყურადღებოთ დასტოვა. მთავრობის კანონები კი საშინლათ სუსტნი გამოდგენ. ქვანახშირის სინდიკატის განსაზოგადოებრიობა მხოლოთ ქვანახშირით ვაჭრობის ორგანიზაციას ნიშნავს და არა წარმოების განსაზოგადოებრიობას. თავისთავად სოციალური ამ კანონში ბევრი არაფერი იყო და ისიც ჯერ-ჯერობით ქაღალდზე რჩება.

კომისიისა და მთავრობის შორის წინააღმდეგობა უფრო და უფრო გაღრმავდა. გაფიცვების განელებით დაშოშმინებული მთავრობა, ისევ ძველ გზას დაადგა. საქმის სიძნელემ, რთულმა პირობებმა, დღიურ საკითხების სიმრავლემ—ისედაც სუსტი კოალიციონური მთავრობა დააშინა და მან ამ საკითხს ისევ ზურგი შეაქცია.

და, აი, აპრილის პირველ რიცხვებში „განსაზოგადოებრიობის კომისია" გადადგა და დაიშალა. მთავრობისადმი მიმართულ წერილში, რომელსაც კ. კაუცკის სახელი აწერია, აწერილია ყველა ის დაბრკოლება, რომელსაც მთავრობა და ძველი ბიუროკრატიული აპარატი მას გზაზე უყენებდა. მხოლოთ სოც. მთავრობას შეუძლია ითაოს სოციალიზმის განხორციელების დაწყება—ასეთი დასკვნა გამოდიოდა წერილში. დიდათ საინტერესო კომისიის მუშაობის სტენოგრაფიული ანგარიშები, გარდა ერთი ნაწილისა, რომელიც ქვა-ნახშირის მადნების განსაზოგადოებრიობას შეეხება, გამოუქვეყნებელია.

განსაზოგადოებრიობის საქმე ამის შემდეგ მხოლოთ მეუმრავლესე სოც.-დემოკრატის ვისელის ხელში დარჩა. მან თავისებური გეგმა გამოიმუშავა, ეგრ. წოდ. „შეზღუდულ გეგმიან მეურნეობისა", რომელიც ომის დროს გერმანიაში განვითარებულ „შეზღუდულ" წარმოებას და „სახელმწიფო კაპიტალიზმს" ძალიან ჩამოჰგავს. ამ გეგმას ერთის მხრით მარცხნით გაუჩნდა დიდი ოპოზიცია, როგორც უვარგისს და სახიფ კომპრომისს, სოციალიზმსა და კაპიტალიზმს შორის, ხოლო მეორე მხრით თვით მთავრობაში და მეუმრავლესე სოც.-დემოკრატებში. ამიტომ ვისელი მთავრობიდან გამოვიდა. იგი იმავე მახვილის მსხვერპლი გახდა, რომელიც თვით მან „განსაზოგ. კომისიის" წინააღმდეგ მოიმარჯ. მისი გამოსვლა მით არის საინტერესო, რომ იგი, რაც მან უკვე უწინაც ორჯერ განაცხადა, მთავრობას უგეგმობას და დღიურ კითხვებში დაწვრილმანებას უკიჟინებს. ყოველ შემთხვევაში იგი ერთად-ერთი იყო, რომელსაც ასე თუ ისე, კარგი თუ ცუდი, მაგრამ წარმოების შეცვლის მთლიანი გეგმა ჰქონდა.

ეხლა სურათი ასე გვეხატება თვალწინ. მთავრობას საჭირო ენერგია რევოლიუციის ამ კარდინალურ საკითხში აკლია. ყოველ შემთხვევაში, მან ისიც ვერ შესძლო, რომ მასისათვის ეჩვენებინა თავის სურვილი სოციალიზმისკენ სიარულისა. პირიქით, მან აიძულა კომპეტენტური და პოპულიარული კომისია გადამდგარიყო. აკლია მას მთლიანი, ერთი იდეით გამსჭვალული გეგმა, რაც ჩვენ ზევით სოციალისტურ შემოქმედების აუცილებელ პირობათ დავსახეთ. ეს ერთის მხრით.

მეორე მხრით განსაზოგადოებრიობა, როგორც აქტივი, როგორც რევოლიუციის ცოცხალი იდეა, ოპოზიციას და შერჩა, რაც ქმნის ერთგვარ საშიშო მდგომარეობას რევოლიუციისთვის. ერთი იმიტომ, რომ მასაში თანდათან რაღაცა ილიუზიები და გადამეტებული იმედები იბადება. ყოველ დღე განსაზოგადოებრიობის დაჟინებით მოთხოვნის საჭიროება მასის თვალში მას რაღაც ყოვლის შემძლე მალამოთ სახავს და მისგან მატერიალურ მდგომარეობის დაუყონებლივ გაუმჯობესების მოლოდინს ულვიძებს. მეორეთ, განსაზოგადოებრიობა, რაკი კოალიციონური მთავრობა მას რიგიანათ ვერ შეხვდა, აჯანყებასა და სამოქალაქო ომთან თითქოს ორგანიულათ დაუკავშირდა, მასას თანდათან მხოლოთ სამოქალაქო ომი, ანარქიული მეთოდი და წარმოების ერთის დაკვრით განსაზოგადოებრიობა ეჩვენება გამოსასვლელ გზათ.

ასე რომ სურათი ჯერ გარკვეულს არაფერს გვეუბნება. მაგრამ ისე, როგორც პოლიტიკური მდგომარეობა, ეს საკითხიც ვერ დარჩება დიდხანს გამოურკვეველი. იმედია ჩქარა კრიზისი თავის გამოსასვლელს იპოვის და გერმანიის რევოლიუციაც უფრო შემოქმედ ხანაში გადავა. ამის ნიშნები რამდენიმეთ კიდევაც სჩანს.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ავსტრიის გერმანიაში, ამ მხრითაც გაცილებით უკეთესათ არის საქმე, თუმცა მრავალი პირობები იქ უფრო რთული და ხელის შემშლელია. იქ სპეციალურათ სამინისტრო — განსაზოგადოებრიობის საქმისთვის შექმნილი რომელსაც, როგორც ზევით მოვიხსენეთ, ოტტო ბაუერი უდგას სათავეში; იგი ენერგიულად, ერთის გეგმის მიხედვით და ყველა სოციალისტურ ძალების დახმარებით მუშაობს. რამდენიმე მნიშვნელოვანი მოსამზადებელი ზომა უკვე კანონათ არის გამოცემული. ფაქტიურათ ბევრის გაკეთება ჯერ შეუძლებელი იყო, მაგრამ მთავრობამ თავისი სურვილი და ენერგია ნათლად დაანახა მუშათა კლასსა და ასეთ მძიმე მომენტის დროს ესეც დიდი საქმეა. იქ უზრუნველყოფილია ხალხისთვის, რომ მთელი წარმოება თანდათან, ზოგიერთ შტოებში უფრო სწრაფად, ზოგიერთებში უფრო ნელა. მომავალ ფორმებისათვის ემზადება.

საერთოდ აქაც ჯერ-ჯერობით განსაზოგადოებრიობის საკითხი უფრო კამათისა და რკვევის ხანაში იმყოფება. ის ცნობები, რომელთაც მე ქვევით მოვიყვან უფრო სხვადასხვა მოხსენებებში, წიგნებში და კომისიების ანგარიშებშია ამოკრეფილი, ვიდრე რეალ სინამდვილეში. მაგრამ ჩქარა ყველა ეს ნედლი მასალა სოციალიზმის სახლის აშენებას მოხმარდება და ამიტომ დიდ ინტერესს წარმოადგენს.

თუ იმ საშინელ პირობებს, როგორც ეკონომიურ, ისე პოლიტიკურ, როგორც შინაგან, ისე საერთაშორისო ნიადაგზე, რომელშიაც ეხლა გერმანია იმყოფება, გავითვალისწინებთ, მოუფიქრებლათ ამ საქმეში ასე სუსტი მუშაობისა, პესიმისტურ დასკვნებს სოციალიზმის განხორციელებისათვის მაინც ვერ გავაკეთებთ, თუმცა გადამეტებულ იმედებს—ფრთებს შევაკვეცთ.

ეს წერილები უკვე დაწერილი იყო, როცა გაზეთმა ახალ ეგრეთ წოდებულ ზავის კაბინეტის თავმჯდომარე მეუმრავლესე სოც.-დემოკრატის ბაუერის (ოტტო ბაუერში არ უნდა შეგვეცდეს) საპროგრამო სიტყვა შეგვატყობინა. ეს კაბინეტი მეუმრავლესე სოც.-დემოკრატებისა და „ცენტრის" კოალიციაა. „ცენტრი" სკოლისა და ეკლესიის საკითხში საშინელ რეაქციონურ პროგრამას ადგია, ასე რომ ამ მთავრობიდან ამ მხრივ, როგორც გამოირკვა, კარგს არაფერს უნდა მოველოდეთ. მაგრამ მეორეს მხრით „სოციალიზიერუნგის" (განსაზოგადოებრიობის) საკითხში ეს პარტია უფრო შორს მიდის, ვიდრე მეორე, ბურჟუაზიულ დემოკრატებისა, რომელიც წინა კაბინეტში მონაწილეობდა. ამიტომ სოციალურ პოლიტიკაში უფრო აქტიური და სოციალისტური პოლიტიკა არის მოსალოდნელი. ამის ნიშნებს, სასიხარულოთ, თვით ბაუერის სიტყვებშიც ვხედავთ. იგი გარკვევით დაპირებას იძლევა ქარხნისა და საწარმოო რაიონულ საბჭოების მოწყობის და ქვანახშირისა და ელექტრონის ძალის წარმოების „სოციალიზიერუნგის" შესახებ ამ ახლო მომავალში კანონები წარუდგინოს დამფუძნებელ კრებას და მათ გარშემო ენერგიული, შემოქმედებით მუშაობა გაიშალოს. ეს ჩვენი პირველი ნაბიჯები იქნება კაპიტალიზმის სავსებით დამარცხებისაკენო—ამბობს ბაუერი. იმედია ეს სიტყვები პროგრამაში არ დარჩება მარტო. ამ ზომების გატარება აუცილებლობაა. თუ ეხლანდელ მთავრობას თავისი დამარცხება არ უნდა, თვით უნდა იყვეს ინიციატორი ამ საქმისა.

(შემდეგი იქნება)

ბ. რამიშვილი.

ძრას შეამოგომლობა, ვისთანაც ჯერ არს. შემდეგ ამისა კრება გადადის არჩევნებზე. კოლექტივის წევრებად არჩეულ იქნენ: ყ. ოდიშარია, ქ. პაპავა, არჩილ ჯლამაია, ხ. ოდიშარია, მ. პაპავა. კანდიდატად ერ. ოდიშარია. კოლექტივის პრეზიდიუმში აირჩიეს შემდეგი პირები: თავმჯდომარედ ყ. ოდიშარია, მდივნად ქ. პაპავა და მოლარედ ხ. ოდიშარია. დასასრულ კრება მადლობას უცხადებს ამხ. დომენტი ბ. გეგენავას, რომელმაც შემოსწირა ჩვენს პარტიას 100 მან. და აგრეთვე გამოუწერა გაზეთი „ერთობა“ ნახევარი წლით საოდიშარიოს იაჩეიკას.

ნოსირის საზ. კოლექტ. თავმჯდომარე ყ. გ. ოდიშარია, მდივანი ქ. პაპავა

მუშათა შორის

გორი. 20 სექტემბერს გორში მოხდა კრება ადგილობრივი რკინის გზის „შპალის“ მომზადებელ ქარხნის მუშებისა. კრებას დაესწრო 80-მდე მუშა, როგორც ქარხნისა, აგრეთვე რკინის გზის ლიანდაგისაც. კრება იყო დანიშნული ადგილობრივი სოციალ-დემოკრატიული კომიტეტის მიერ. კრებამ ერთხმათ ამოირჩია თავმჯდომარეთ ამხ. მერაბაშვილი. მომენტზე და მთავრობის მუშაობაზე მოხსენება გააკეთა სოც.-დემ. ცენტრის მდივანმა ამხ. შ. გაჩეჩილაძემ, რომელმაც ყოველმხრივ გააცნო კრებას თანამედროვე მომენტი: საქართველოს საერთაშორისო მდგომარეობა, ბოლშევიკების მოღვაწეობა ჩვენში, გადასახადი და სამხედრო ბეგარა, მთავრობის მხარის დაჭერა და საერთო მდგომარეობა ევროპაში. მოხსენებით მსმენელები კმაყოფილნი დარჩენ და ითხოვეს შემდეგშიაც კეთდებოდეს ამისთანა მოხსენებები. კრებამ გამოიტანა შემდეგი რეზოლიუცია: მოისმინა რა მოხსენება გორის მაზრის სოც.-დემ. კომიტეტის წარმომადგენლისა, კრება ადგენს: მხარი დაუჭიროს მთავრობის ყოველ გადადგმულ ნაბიჯებს და ჰპირდება მას, რომ სასტიკ წინააღმდეგობას გაუწევს ყოველგვარ ანარქისტულ ელემენტებს.

შ.

პროვინცია

ქარელი. ჩვენი კოოპერატივის საქმე თანდათან უკან-უკან მიდის. 14 სექტემბერს რაღაც 13—14 კაცი გამოცხადდა საზოგადო კრებაზე ოთხი თვის ანგარიშის მოსასმენად. კრება აღიარებულ იქნა კანონიერად, როგორც მესამედ მოწვეული. ასეთი გულგრილობის მიზეზი არის ის უენერგიობა და საქმის არ ცოდნა, რომელსაც გამგეობა იჩენს. ხალხს გული უტყდება შით, რომ ამჩნევენ სპეკულიაციას საზოგადოების საქმეში. კრებას დაესწრენ გამგეობის მომხრეები და ეს იყო, რომ გამგეობა უცვლელად დასტოვეს. კრებამ გადასცვალა ორი რევიზიის წევრი: ერთი, რომელსაც შეეძლო რევიზიის გაწევა და რომელსაც კამათი ჰქონდა დიდი ნახრის შემოღების შესახებ და ითხოვდა ანგარიშებს, მეორე ავადმყოფი მ—ძე. ამოირჩიეს მიწის მუშა შინა კაცნი. ანგარიშები ცუდათ აქვთ შედგენილი, საქონლის და კასის დღიური არეულია, საქონლის ფასი გზის ხარჯებშია მოქცეული. მოგება დაასახელეს 15,000 მან. წინათ იმავე დროში, როდესაც შედარებით ნაკლებ ფასებში იყიდებოდა საქონელი, მოგება ჰქონდათ 19,000 მან., ხარჯი ეხლა 18,000 მან., და წინათ კი 4900 მან.

აქეთ ადამიანთა მოტაცება მეორდება. ამას წინად მოიტაცეს შ. გ—ლი და ერთი ებრაელი; პირველს შემოუთვალეს 20000 მან.,—მეორეს 10000 მან.

მიუფერებელი.

— —

ფოთი. მეოთხე თვეა, რაც ამ უბანში გაიხსნა უფასო წიგნთ საცავ სამკითხველო. ჯერ ჯერობით ვერ არის ისთე მოწყობილი, როგორც საჭიროა. სამკითხველოს გამგეობა ენერგიულ შრომას არ იშურებს და სცდილობს რიგიანად მოაწყოს ეს საქმე. 7 ენკენისთვეს ნახუტურის პირველ დაწყებითი სკოლის ეზოში სამკითხ. გამგეობის ინიციატორობით გამართული იქნა საღამო წარმოდგენა. საღამოს მრავალი ხალხი დაესწრო და შემოსავალიც კარგი იყო.

ბ. ბაილეთელი.

— —

ს. ქახვრელი (გორის მაზრა) 13 სექტემბერს, ს. ქახვრელში შესდგა საზოგადო კრება, რომელსაც დაესწრო სამაზრო სოც.-დემოკრატიული კომიტეტის მდივანი შ. გაჩეჩილაძე და ახალქალაქის ერობის თავმჯდომარე კალატოზიშვილი. კრება ირჩევს მდივნათ ამხ. ჩიტო ტურაშვილს, თავმჯდომარეთ ლ. შაქარაშვილს. კრებას დაესწრო ოთხასამდე კაცი. დღიური წესრიგი კრებისა: 1. მოხსენება ერობის წარმომადგენლისა, 2. მოხსენება მომენტზე და სომეხთა ს. დ. სექციაზე, 3. სანიტარო და ტეხნიკური საქმეების შესახებ, 4. სახალხო გვარდიის შესახებ 5. კოოპერატივის საკითხი, 6. ბანკის საკითხი, 7. ტელეფონის გადმოტანის საკითხი.

1. ერობის შესახებ მოხსენებას აკეთებს ამხ. კალატოზიშვილი, რომელმაც გააცნო კრებას ერობის მოღვაწეობა და ის საქმე, რაც მან უნდა აკეთოს. 2. მომენტზე მოხსენებას აკეთებს ამხ. შ. გაჩეჩილაძე, რომელიც შეეხო თანამედროვე ხანას: დაახასიათა მთავრობის და სოც. დემოკრატიის მუშაობა, ახსნა განმარტება მისცა გადასახადის საკითხს და სამხედრო სამსახურისას. ბოლოს მან მოუწოდა კრებას, რომ მხარი დაუჭირონ მთავრობას გადადგმულ ნაბიჯებში და დაიცვან წესიერება. სომეხთა სექციაში აირჩიეს 7 კაცი: 1. ჩიტო ტურაშვილი, 2. სანდრო სადალაშვილი, 3. ისაკ ჯანეზაშვილი, 4. ელიზ. აგანიანი, 5. არშ. მამისაშვილი, 6. იოს. სადალაშვილი, 7. იაკოფ ნადირაშვილი; კანდ.: იოსებ ჯანეზაშვილი და ნიკო ჯანეზაშვილი. სანიტრო კომისიაში აირჩიეს: ისაკ ჯანეზაშვილი, სანდრო სადალაშვილი, ვასო მირუაშვილი, არშაკა მამისაშვილი, იოსებ სადალაშვილი, ვანო მამისაშვილი, იოსებ ჯანეზაშვილი. კანდიდატ.:—სანდრო აფხაზაშვილი და იაკობ ნადირაშვილი.

4. ამოირჩა კოოპერატივის გამგეობა: გამგეობაში შედიან: ელიზბარ ოგანიანი, ჩიტო ტურაშვილი სანდრო სადალაშვილი. სარევიზიო კომისიაში. ვასო მირუაშვილი, ვანო მირუაშვილი, იაკობ ნადირაშვილი.

5. ბანკში სამუშაოთ კრება ერთხმად ირჩევს ლ. შაქარაშვილს და იოსებ სასადალაშვილი. 6. სახალხო გვარდიის შესახებ მოხსენებას აკეთებს ამხ. კალატოზიშვილი, და მოუწოდებს მსურველებს ჩაეწერონ. ტელეფონის შესახებ ამხ. კალატოზიშვილი უხსნის ხალხს, რომ ერობა დაუთმობს ხალხს უფასოდ აპარატებს და მავთულს, დანარჩენი თვითონ ხალხმა უნდა შეიძინოს. შემდეგ ხარჯების დასაფარავად გადაიხდის ხოლმე წელიწადში 400 მ. კრებამ მიანდო ამ საქმის მოგვარება ერობის ხმოსნებს. კრებამ მიიღო რეზოლიუცია წარმდგენილის ამხ. გაჩეჩილაძის მიერ: მოისმინა რა მოხსენება ცენტრის წარმომადგენლისა ამხ. შ. გაჩეჩილაძისა და კალატოზიშვილისა, კრება ადგენს, ნდობა გამოუცხადოს მთავრობას, მხარი დაუჭიროს მას ყოველგვარ ნაბიჯებში და ხელი შეუწყოს ნორჩი ერობის აღორძინებას და გაძლიერებას.

შილიკო.

———

შეპყრობა და გაქცევა ყაჩაღ კოკი დადიანისა. ცნობილი ყაჩაღი კოკი პართენის ძე დადიანი, შემოიკრიბა რა თავის გარშემო სხვა ყაჩაღები, შიშის ზარს სცემდა მთელს მაზრას, თავის სამოქმედო ასპარეზად მან გაიხადა ნოქალაქევი. ახდენდა მრავალ გვარ ბოროტ-მოქმედებას, როგორც მაგ. მკვლელობას, ძარცვა გლეჯას და სხვა. მაგრამ, როდესაც მაზრის მილიციის უფროსად დაინიშნა ახალი კაცი, დადიანი დარწმუნდა, რომ ის ვერ შესძლებს სენაკის მაზრის ფარგალში დამალვას და გადიმალა, მიღებული ცნობით, სოფელ გუდაუთაში, სადაც დაბ ნავდა თავისი სიძის მასხულიის სახლში. გუდაუთაში გაგზავნილმა სენაკის მაზრის მილიციონერმა ხსენებული ყაჩაღი იქ დ აპატიმრა, მაგრამ ადგილობრივმა მთავრობამ, კომისარი ლოდარიას სახით, არამც თუ არ აღმოუჩინა მას, მილიციონერს, რაიმე შემწეობა, პირიქით მას არ დაანებეს აღნიშნული ყაჩაღი, რომლის შემდგომ გაჩაღდა ჩვეულებრივი კანცელიარიული დეპეშით მიწერ მოწერანი, ვინაიდან „შთამომავლობიან“ ყაჩაღს აღმოაჩნდა „შთამომავლობიანი“ მცველიც. შედეგად ამ გარემოებას მოჰყვა დაჭერილი ყაჩაღის გაქცევა.

სენაკის სამაზრო ერობას, მაზრის საზოგადოებათა მრავალ მკვლელობათა და ძარცვა-გლეჯიდან დახსნის ნაცვლად, შექმნილ მდგომარეობით, ხელთ შერჩა მხოლოდ ქვემო ჩამოთვლილი დეპეშებით მიმოწერა, რომელიც ქვეყნდება. გუდაუთის მილიციის უფროსისაგან: „დაჭერილია კოკი დადიანი. თანახმად შავი ზღვის ნაპირების დამცველ რაზმის უფროსის პოლკოვნიკ თუხარელის ბძანებისა, დადიანი ჩემ მიერ გარნიზონის უფროსზეა გადაცემული“. პასუხი სამაზრო ერობისა: „თფილისში შინაგან საქმეთა მინისტრს. სენაკის მილიციის მეცადინეობით გუდაუთში დაჭერილია ცნობილი ყაჩაღი კოკი დადიანი, რომელიც უნდა იქნას ზღვით გაძლიერებული დამცველებით მოყვანილი. ადგილობრივი მთავრობა სათანადო დახმარებას არ უწევს. ინებეთ განკარგულება პირდაპირი მავთულით“.

სოხუმს შავი ზღვის ნაპირების დამცველ რაზმის უფროსს თუხარელს: „სენაკის სამაზრო ერობა გთხოვთ თქვენ, გაძლიერებული დამცველებით ზღვით გადმოგზავნით ყაჩაღი კოკი დადიანი, ჩვენს განკარგულებაში, პასუხისგებაში მისაცემათ“.

გაგრა. საველე შტაბი, დგებუაძეს ან ჯიჯიხიას: „გუდაუთაში დაჭერილია ცნობილი ყაჩაღი კოკი დადიანი, რომელიც თუხარელის განკარგულებით გადაცემულია გუდაუთის გარნიზონის უფროსისათვის, სადაც იმყოფება თავის დის სახლში გაქცევის ალსაკვეცავად გთხოვთ მოახდინოთ სასწრაფო განკარგულება გააძლიერონ დაცვა სახალხო გვარდიელების ჩამოსვლამდე სენაკიდან, რომელთაც უნდა ჩაიბარონ სენაკში წამოსაყვანად. გვარდიელებს საამისო ნებართვა ექნებათ სენაკის ერობიდან.“ ვლადიმერ ჯიბლაძე. გამგეობის მეორე შუამდგომლობა: „თფილისი. შინაგან საქმეთა მინისტრს. ცნობილი ყაჩაღი, რომელიც დიდ ხანს შიშის ზარს ჰგვრიდა მაზრას, კოკი დადიანი, დაჭერილია გუდაუთში ჩვენი მილიციონერის მიერ. ადგილობრივი მთავრობა არ გვაძლევს მას და თუხარელის ბრძანებით გადაცემულია გუდაუთის გარნიზონის უფროსისათვის. ყაჩაღი სცხოვრობს თავის დის სახლში, საიდანაც ადვილად შეძლებს გაქცევას. მისი გაქცევა, გარდა იმისა, რომ მაზრას მოუტანს ახალს მკვლელობას და ძარცვა გლეჯას, მთავრობის პრესტიჟის დამამცირებელია. მე გიხოვეთ მოგვხდინოთ განკარგულება გადმოეცათ იგი ჩვენთვის“.

სოხუმი. პოლკოვნიკ თუხარელს: „სენაკის მილიციონერმა გუდაუთში დაიჭირა ცნობილი ყაჩაღი კოკი დადიანი, რომელიც დიდ ხანს შიშის ზარს გვრიდა მაზრას, რომელსაც ბრალდება რამოდენიმე მკვლელობა და ძარცვა—გლეჯა. თქვენის განკარგულებით ის ჩამოერთვა ჩვენს მილიციონერს და გადაეცა გარნიზონის უფროსს. მოსალოდნელ გაქცევის ასაშორებლათ, დაბეჯითებით გთხოვთ გასცეთ კატეგორიული ბრძანება, გააძლიერონ დაცვა და ჩამოსვლისთანავე გადასცენ ჩვენს გვარდიელებს, რომელნიც დაბორკილს ზღვით წამოიყვანენ სენაკში.“ სამინისტროს პასუხი:

„თანახმათ თქვენი დეპეშისა გაცნობებთ, რომ მე მივეცი წინადადება აფხაზეთის კომისარიატს, გადასცეს ყაჩაღი კოკი დადიანი გვარდიელებს. № 1740.

პასუხი პოლკოვნიკ თუხარელისა: „დაჭერილი კოკი დადიანი, ცნობილი საზოგადო მოღვაწის, საერობო გამგეობის თავმჯდომარის თანაშემწის მასხულიას თხოვნით, ჩემ მიერ თავდების ქვეშ განთავისუფლებულია, თავდები მასხულია.“

უკანასკნელი ამოძახილი ერობისა: „თბილისი. შინაგან საქმეთა მინისტრს. პოლკოვნიკ თუხარელმა თავდებს ქვეშ განთავისუფლა ყაჩაღი კოკი დადიანი, რომელიც გაიქცა მთავრობის პრესტიჟის დაცემის გარდა, ეს მოუტანს ჩვენს მაზრას კიდევ რამდენიმე მკვლელობას, რომლისათვის პასუხის მგებლობა ეკისრება დამნაშავეებს. ვიმედოვნებთ, მიიღებთ ზომას დამნაშავეთა წინააღმდეგ.“

ახლა ერობას დარჩენია მხოლოდ საქმის გამოძიება და მოთხოვნა დამნაშავეთა სათანადო პასუხის გებაში მიცემისა.

სენაკის სამაზრო ერობის გამგეობა.

წერ. რედაქციის მიმართ

მე შევესწარი 7 ივლისს სოფელ მეღვრეკისში იოანნე ნათლისმცემლის დღეობას. ხალხი ჩვეულებ სამებრ მოსულიყო სალოცავათ და დროების გასატარებლად. რაიონის კომისარი ციცქიშვილი ჩამოსულიყო თავისი მილიციონერებით, წესიერების დასაცავათ. მან გამოუცხადა იქ მყოფთ მლოცველებს, რომ ვინც ან ლხინს ან ჭიდაობას მოაწყობს, მე უჩვენებ იმათ სეირსაო. ეს-ვე სიტყვები გაიმეორა მასმა უფროსმა მილიციონერმა ქურთიშვილმა და თანაც დასძინა: ვინც ან ლხინს გამართავს და ან ჭიდაობას, იმათ დავხვრეტამ ჩემი თოფითაო. ხალხი მართლაც შეშინდა. მე წარუდექ და უთხარი, რომ მას არ აქვს უფლება თამაშის ან ჭიდაობის გულისათვის ადამიანი დახვრიტოს მალე მე ჩემს სახლში წავედი, მილიციონერებს მართლაც აეტეხათ სროლა და დაეჭრათ ორი 18 წლის ყმაწვილი, რომელთაც,—ჩემს სახლთან შეუხვედთ ქრილობ, შემდეგ ერთი მილიციონერი ცხინვალში გაქცეულა ლეგიონის პოლკის უფროსთან და მოუხსენებია: ბატონო პოლკოვნიკო! დაგვეხმარეთ! კომისარი ციცქიშვილი მეღვრეკელებმა დაიჭირეს და მოკვლას უპირებენო.

პოლკოვნიკ კერესელიძესაც გამოუგზავნია ნახევარი გუნდი ჯარისკაცების, კაპიტან ფრუიძეს მეთაურობით, პორუჩიკი ქურთიშვილი მის თანაშემწეთ. ამათ შემოარტყეს ალყა ზემო აღნიშნულ სოფელს და დაუწყეს ხალხს უწყალოთ ცემა და ტყება. მერე როდესაც კარგათ იჯერეს ამ ხალხის ცემით გული, ეწვივნენ მღვდელ მალაქია ლომიძეს, სადაც გაატარეს კარგი დროება. მეორე დღეს წამომადგა თავს რამოდენიმე ჯარისკაცი და მ თხრა: ჩქარა, კომისარი ციცქიშვილი გიბარებსო. მეც უარის უთქმელათ წავყევი, შევედი მამა მალაქია მღვდლის სახლში. ძივესალმე. ბატონმა კაპიტანმა ფრუიძემ, გამარჯობ ს ნაცვლად, შემომიტია: შენა ხარ ხალხის ამრევი და გამგულიანებელი? და უწყალოთ მცემა მათრახით. შემდეგ უთხრა ჯარისკაცებს: გაიყვანეთ ეგ საზიზღარი გარეთ, მანამდინ მე გამოვსვლო და თუ მეტი ნაბიჯი გადადგა—მაშინათვე ესროლეთო. როდესაც გამოვიდა გარეთ, მითხრა: დადექ ისე როგორც ჯარისკაციო. მე სიტყვის ნება ვსთხოვე და სიტყვის მოცემის მაგივრათ, კაპიტანი კიდევ გამიმასპინძლდა მათრახებით და უბრძანა ჯარისკაცებს: ეს საზიზღარი ცხინვალში წაიყვანეთ და გზაში სულ თოფის კონდახები ურტყითო. როდესაც მივედით ცხინვალში, წარმადგინეს პოლკოვნიკ კერესელიძესთან და ამ ვაჟბატონებმა იწყეს თავის მართლება: ბატონო პოლკოვნიკო! აი ეს გახლავთ ხალხის ამრევი და გამგულიანებელი, მთელ დღე და ღამეს ვენახებში გვემალებოდა. ამ დილით დავიჭირევით და წარმოგიდგინეთო. პოლკოვნიკმა დასწერა ყოველისფერი, რაც უთხრეს კაპიტანმა ფრუიძემ და პორუჩიკმა ქურთიშვილმა. მერე მე გამომკითხა საქმის ვითარება, მე დაწვრილებით უამბე ყოველისფერი. პოლკოვნიკმა კერესელიძემ დაკითხვისთანავე გამანთავისუფლა. როდესაც კარებში გამოვდიოდი კაპიტანი ჩამიდგა კარებში და დამემუქრა: მე ვიცი მაგ საქმეს განასაჩივრებო და ხელიდან ვეღარ წამიხვალო, მე ვქნები შენი ტერორიო. ამისი მოწმენი იყვნენ იქაური მომუშავე ქალები; როგორც ეტყობა მასზე ძლიერ უმოქმედნია მღვდლის დაპატიჟებას და სჩანს ძალიან დაუქრთამია ის ბატონები, რომ ასე ერთგულად იცავდენ მღვდლის ინტერესს. იყო შემთხვევა, როდესაც მღვდელმა სოფელი დაარბია, ეს საქმე სოფლის დავალებით ჩემ მიერ განსაჩივრებული იყო, ცხინვალის ერობის თავმჯდომარე გიორგი ბასიშვილმა მოახდინა გამოძიება 6 ივლისს, 1919 წელს., როგორც უმაღლესი მთავრობიდან მქონდა დავალება, გამოძიების დროს უნდა დ ვ წრებოდი; სოფლის ხალხმა ერთხმათ შესტრეს: ნუ თუ ჩვენმა თავისუფლებამ ასეთი დროება მოგვიტანაო, რომ დაკეტილი კარებები მღვდელმა მილიციონერებს გაატეხინა და ძალით წაიღო დრამაო. ამის შესახებ ბასიშვილმა შედგინა ოქმი. ეს ოქმი უნდა გადაეცათ სასამართლოსათვის, მაგრამ გიორგი ბასიშვილმა განაცხადა, ოქმი დამეკარგაო. ბოლოს კი როგორც გამოირკვა, ოქმი გადაემალნა. აი ასეთი პირები უდგანან სათავეში ჩვენს ერობას

ტრამვაის მოსამსახურე იოსებ კობალაძე.

——

ბ. რედაქტორო! თქვენ პატივცემულ გაზეთ „ერთობის“ 21 სექტემბრის ნომერში ნ. იმნაიშვილმა მოათავსა წერილი სათაურით: „შეუწყნარებელი საქციელი“.

ვინაიდან აღნიშნული წერილი თავის შინაარსით სინამდვილესთან ძალიან დაშორებულია და ნ. იმნაიშვილი იმგვარათ აშუქებს შემთხვევას, რომ ჩრქს სცხებს ჩემს პიროვნებას და კეთილ სახელს, ამიტომ, სიმართლის გამოსარკვევათ, მე აუცილებელ საჭიროებათ მიმაჩნია ეს საქმე გარჩეულ იქნეს ამხანაგურ სამედიატორო სამართალში. თქვენი გაზეთის საშუალებით წინადადებას ვაძლევ ნ. იმნაიშვილს დაასახელოს სამი დღის განმავლობაში, დღიდან ამ წერილის გაზეთში გამოქვეყნებისა, თავის მხრივ მოსამართლენი.

ჩემი მხრივ ვასახელებ შემდეგ პირთ: ა. გ. ბებურიშვილს, გ. ა. ნანეიშვილს და ლ. გ. ასათიანს.

სასამართლოს გადაწყვეტილება უნდა გამოქვეყნდეს გაზეთ „ერთობაში“.

გ. ბერიძე.

განცხადებანი

ქუთაისში პუშკინის ქუჩაზე
იყიდება სახლი
№ 1 ინჯიასი. იკითხეთ სახლის პატრონი. (3—1)

დაჰკარგა მაისის დამლევს კვიცი-ცხენი ფერად წითელი, მოკლე ძუა და ფაფარი შავი, მნახველი მიიღებს კარგ საჩუქარს. მაცნობოს შემდეგ მისამართით: ჩოხატაური გრიგოლ მეფარიშვილს.

სიმწიფის მოწმობისა
და საშუალო სასწავლებლის სხვადასხვა კლასებისათვის ამზადებს სახელმწიფო გიმნაზიების მასწავლებელთა ჯგუფი. მისამართი: ელისაბედის ქ., № 142, ბინა სამსონიასი, ანუ ალექსანდროვის ქ., № 45, კორძახია, გველესიანი. საღამოს 4—6 საათამდე (3—3)

ექიმი **ნ. ლ. ტუსკიაშვილი**
იღებს ავადმყოფთ შინაგან, ქალურ და საბებიო სნეულ. ყოველ დღე 11—1 საათამდე, ნიკოლოზის ქუჩა № 7 ვორონცოვის ძეგლის პირდაპირ, სიმხოვინის ათთიაქის გვერდით

კბილის ექიმი
ე. მ. გიგაური ესაკიასი
იღებს კბილისა და პირის ავადმყოფებს ყოველ დღე 9—2 საათამდე და საღამოს 4—7 საათამდე. გრიბოედოვის ქუჩა № 15 ბინ. 3. კონსერვატორიის მახლობლად.

ექიმი **ე. ჩიჯავაძის** ბაქტერიოლოგიური, სერო დიაგნოსტიური და ქიმიურ-მიკროსკოპიული **ლაბორატორია**
იღებს გამოსაკვლევად სისხლს: Wassermann-ის; Weinberg-ის, Widal-ის რეაქციები, სრული კლინიკური და ბაქტერიოლოგიური გამოკვლევა, მალარია, Opermeyer-ის სპიროჰეტები და სხვა. შარდს, განავალს, ნახველს, რძეს, ლორწოს, ჩირქს, ხერხემლის ტვინის სითხეს, კუჭის სითხეს და სხვა. ამზადებს აუტოგენიურ ვაქცინას. 26 მაისის (ოლღას) ქუჩა გაბაანთ შესახვევი № 3. მასალა მიიღება დილის 9—1 საათამდე და საღამოს 5—7 საათამდე.

ექიმი **ბესარიონ პაპოვი**
მიიღებს განსაკუთრებით ყელის, ყურის და ცხვირის ავადმყოფებს ყოველ დღე 11—12 საათ. დილით, 5—7 საათ. საღ. მიხეილის პრ. 117, ტელ. 13—27.

ექიმი **ლ. ა. ხარაძე.**
იღებს შინაგან და ბავშვთა სნეულებიან ავადმყოფთ საღამოს 6—7 საათამდე. ჩერქეზიშვილის ქუჩა № 87. ავჭალის აუდიტორიის ახლო.

ექიმი **დ. ვ. ჯავახიშვილი.**
იღებს ბავშვთა და შინაგან სნეულებიან ავადმყოფებს დილით 8—9 ს-დის და საღამოთი 4—7 ს-დის. ბინა: მიხეილის პროსპ. № 64. ტელეფონი 14—60.

ექიმი **ა. ი. ქუთათელაძე**
იღებს შინაგან და ბავშვთა სნეულ. ავადმყოფთ საღ. 5—7 საათ. გარდა კვირისა. მიხეილის პრ. № 55. ფოსტის პირდაპირ. ტელ. 10-46.

ექიმი **ნ. მ. გუხაძე.**
დაბრუნდა და განაახლა ქირურგიული ავადმყოფების მიღება ახალ ბინაზე—მიხეილის საავადმყოფოს გვერდით. ავადმყოფებს მიიღებს საღამოთი 5—6 საათ. კვირა და უქმე დღეების გარდა. ტელეფონი № 5—77.

ექიმი [illegible]
სპეციალურად სიფილისი და მისი დღეები (შეშხაპუნება „606“ და „914“) ვენერიული (ტრიპერი) და საშარდე ორგანოების სნეულებანი. ავადმყოფებს ყოველ დღე [illegible] 8—11 საღამოს 5—8 საათამდე. [illegible]

ექიმი ქალი **ო. გ. [illegible]**
მედიცინის დოქტორი ჟენევის უნივერსიტეტისა და ედინბურგის მედიკურ-ქირურგიულ კოლლეჯისა იღებს ყოველ დღე შინაგან ქალის და ვენერიულ ავადმყოფთ და იძლევა საბებიო დარიგებას. სიფილისის წამლობა (606—914) დილით 10—12 ს. და საღამოს 5-6 ს. პლეხანოვის პრ. № 119, ტელეფონი № 9—[illegible]

ექიმი იოსებ რაჟდენის ძე ცინცაძე
იღებს ვენერიულ სნეულ. ავადმყოფებს საღამოს 5—7 საათ. ყოველდღე. პლეხანოვის პრ. № 121, ბინა 4, ტელეფონი 11—06.

ექიმი **მ. შ. [illegible]**
ქალისა და სამშობიარო ავადმყოფებს მიიღებს ყოველ დღე საღ. 5—7 საათ. ოლღას ქ. № 41, ტელ. 12—75

მედიცინის დოქტორი ბერლინის უნივერსიტეტისა **მ. გ. [illegible]**
შინაგანი ავადმყოფობა, ელექტრონისა და გულისა იღებს ახალ რენტგენის—ელექტრო-წამლობის კაბინეტში; ხასიათი და წამლობა X სხივებით, დიდი სანათური და არსუვალი ტოკით ფილტვების, გულის და სხვა შინაგანი ავადმყოფობისათვის, ღარიბებს უფასოთ ყოველ დღე დილის 8—12 საათამდე და საღამოს 6—9 ს. ბებუთოვის ქ. № 23, ტელეფონი 7—92

ექიმი **ა. დ. ძაძამია**
სიფილისი და ვენერიული სნეულებანი. შეშხაპუნება „606“ და „914“ მიღება დილით 9—11, საღამოთი [illegible] ს. მიხეილის პროს. სასტუმრო „ნორდ“ პირდაპირ № 116 ტელ. 14—28

ექიმი **ლ. ი. ჯაფარიძე**
ღებულობს შინაგან, ყურის, ყელის და ცხვირის სნეულობით ავადმყოფებს დილის 12—1 საათ. საღამოს 5 საათ. მისამართი: მადათოვის ქუჩა 7. ალექსანდრეს ბაღის პირდაპირ, ტელეფონი 16—65.

სახელმწიფო თეატრი

ოპერა ს. ევლახიშვილის ხელმძღვანელობით.

23 სექტემბრიდან დაიწყო ჩაწერა 4 სპექტაკლის: 1—აბონიმენტზე: „აბესალომ და ეთერი“, „ფაუსტი“, „აიდა“ და „საბალეტო სპექტაკლი“. ოპერები დაიდგმება ახალი გეგმით, ახალი დეკორაციებით და კოსტიუმებით, საუკეთესო ძალების, ახალი, გაძლიერებული ხორის და შევსებულ ბალეტის მონაწილეობით. კასა ღიაა დილის 11—2 საათ. და საღ. 6—8 საათამდე. ჩაწერის დროს საჭიროა წარდგენილ იქნეს ბილეთის (აბონიმენტის) ნახევარი ფასი.

ქართული ლატარია

მოახლოვდა ლატარიის გათამაშებაც. 2 ნოემბერს დასრულდება ის დიადი საქმე, რომელიც ჩვენი ქვეყნის საკეთილდღეოდ უნდა დაფუძნდეს.

——

ქართული უნივერსიტეტის და თეატრის განვითარებით აღორძინდება თავისუფალ საქართველოში მეცნიერება და ხელოვნება.

——

დრო ცოტაღა დარჩა. შეიძინეთ ლატარიის ბილეთები. (1—[illegible])

თფილისის სადარაჯო ათასეულის სამმართველო აცხადებს, რომ ამა სექტემბრის 28 დილის 10 ს. ხსენებულ სამმართველოში (რუსთაველის პრ. № 7) დანიშნულია

საჯარო ვაჭრობა

150 ფუთამდე ძველი ნაწერ ქაღალდზე. საჯარო ვაჭრობაში მონაწილეობის მსურველთ შეუძლიათ დაწვრილებითი ცნობები მიიღონ ხსენებულ სამმართველოს სამეურნეო ნაწილში ყოველ დღე დილის 8 საათიდან შუადღის 2 საათამდე. (1—1)

საერთო განათლების კურსებზე

(მთავრობის საშუალო სასწავლებლების უფლებებით)

ახალ მსმენელებთან სწავლა დაიწყება ოქტომბრის პირველს, ძველ მსმენელებთან —სექტემბრის 25-ს მერვე ქალთა საეპარქიო გიმნაზიაში (ანდრეევის ქ.) კურსებზე ჩაწერა და ცნობების მიღება სწარმოებს ყოველ დღე საღამოს 5—7 საათამდე.

ოსმალების მიერ ბაქოს აღების დროს დაზარალებულ ქართველთა საყურადღებოდ

იმ ქართველებს, რომელნიც შარშან სექტემბერს, [illegible] ბაქოში დაზარალდნენ და რომელთაც განცხადებანი ბაქოს ქართული [illegible] საბჭოს გადასცეს, შეუძლიათ ინგლისელთა საკონტროლო კომისიის მიერ [illegible] გებული მოწმობანი დაზარალების შესახებ (ეგრედ წოდებული „ჩეკები“) მიიღონ აქ, თფილისში. მოწმობების მიღება შეიძლება ქ. შორ. წ. კ. გამ. საზ. კანცელარიაში შიო დედაბრიშვილთან ყოველ დღე, კვირა-უქმეებს გარდა, 12 დან 2 საათამდე. მოწმობის მიმღებმა უნდა წარადგინოს თავის ვინაობის საბუთი, ხოლო ვინც სხვას მიანდობს მოწმობის მიღებას, უნდა გადასცეს რწმუნების ქაღალდი, შემოწმებული ნოტარიუსის, ადმინისტრაციის, ქალაქის თვითმართველობის, ერობის ან სხვა დაწესებულების მიერ.

3—2 ბაქოს ეროვნული საბჭოს მინდობილობით ილია აგლაძე

წიგნების გამომცემლობა ალ. არაბიძე და ამხ. თფილისში. წიგნების საწყობი წერა-კითხვის საზოგადოების წიგნის მაღაზია და ალ. არაბიძესთან. კალოუბნის ქუჩა № 5. გამოვიდა და იყიდება

1) **ალ. წერეთლის წიგნი**
მსოფლიო ისტორია
ნაწილი 1-ლი ძველ საუკუნეთა ისტორია. 46 სურათით. მეორე შევსებული შესწორებული გამოცემა. ფასი 25 მანეთი.

2) 10 ოქტომბერს გამოვა **ალ. წერეთლის წიგნი**
მსოფლიო ისტორია
ნაწილი მე-2. საშვალო საუკუნოები.

3) 30 სექტემბერს გამოვა **ის. ნიკოლაიშვილის**
ქართული მოკლე გრამატიკა

4) 5 ოქტომბერს გამოვა **დ. უზნაძის**
ძველი ისტორია

5) იბეჭდება და მოკლე დროში გამოვა Я. Зедгенидзе и В. Джапаридзе
Методическая хрестоматія по русскому языку
подготовительный курсъ.

6) იაკ. ზედგენიძე **ქართული ანბანი**

7) მზადდება დასაბეჭდათ: „ამხანაგი“ კალენდარი—უბის წიგნი, მოწაფეთათვის 1919—1920 წ. (2—2)